

**PROGRAM HOSPODÁRSKEHO ROZVOJA
A SOCIÁLNEHO ROZVOJA OBCE
VYŠNÁ OLŠAVA
NA ROKY 2016 – 2023**

Názov:	Program hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja obce Vyšná Olšava na roky 2016 - 2023
Územné vymedzenie :	Obec Vyšná Olšava, kód okresu: 711, kód obce: 528048
Územný plán obce schválený:	nie
Dátum schválenia PRO:	15.04.2016
Dátum platnosti:	15.04.2016 – 31.12.2023
Verzia¹	1.0
Publikovaný verejne:	18.04.2016

¹ Prvé prijaté znenie sa označuje číslom 1.0. V prípade zásadnej zmeny sa ďalšie aktualizované verzie označujú 2.0, 3.0 atď. V prípade malých zmien sa označuje 1.1.

Obsah

Úvod.....	4
1 Analytická časť.....	7
1.1 Súhrnná charakteristika územia.....	7
1.1.1 Symboly obce Vyšná Olšava.....	10
1.2 Sociálna charakteristika.....	10
1.2.1 Vývoj počtu obyvateľov podľa pohlavia a veku.....	11
1.2.1 Štruktúra obyvateľstva podľa produktivity a ekonomickej aktivity.....	13
1.2.2 Prirodzený prírastok a migrácia obyvateľstva.....	15
1.2.4 Národnostná štruktúra obyvateľstva a vierovyznanie.....	17
1.2.5 Štruktúra obyvateľstva podľa vzdelania.....	19
1.2.6 Štruktúra uchádzačov o zamestnanie.....	20
1.2.7 Domový a bytový fond.....	24
1.3 Ekonomická charakteristika.....	25
1.3.1 Technická infraštruktúra a priemysel.....	25
1.3.2 Doprava.....	27
1.3.3 Kultúrnohistorické hodnoty územia.....	27
1.3.4 Zdravotníctvo a sociálna starostlivosť.....	29
1.3.5 Vzdelávanie a školstvo.....	30
1.3.6 Podnikateľské prostredie a priemyselná výroba v regióne.....	31
1.3.7 Hospodárenie obce.....	33
1.4 Environmentálna charakteristika.....	35
1.4.1 Geomorfologické a geologické pomery.....	35
1.4.2 Hydrologické pomery.....	38
1.4.3 Klimatické pomery.....	38
1.4.4 Pedologické pomery.....	38
1.4.5 Fauna, flóra a vegetácia.....	41

1.4.6 Chránené územia prírody	42
1.4.7 Odpadové hospodárstvo	42
1.5 Vyhodnotenie väzieb na koncepčné dokumenty VÚC PSK	43
1.6 SWOT analýza	43
2 Strategická časť	47
3 Programová časť	50
4 Realizačná časť	53
4.1 Inštitucionálne a organizačné zabezpečenie	53
4.2 Komunikačná stratégia	53
4.3 Monitorovanie a hodnotenie	54
4.4 Akčný plán	55
5 Finančná časť	58
Záver	66
Prílohy	67

Úvod

Program hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja obce Vyšná Olšava (ďalej len „Program rozvoja obce“, resp. „PRO“) je strednodobý rozvojový dokument, ktorý je vypracovaný v súlade s cieľmi a prioritami ustanovenými v národnej stratégii a zohľadňuje ciele a priority ustanovené v programe rozvoja vyššieho územného celku Prešovský samosprávny kraj, na území ktorej sa obec Vyšná Olšava nachádza.

Povinnosť obce vypracovať PRO vyplýva zo zákona č. 309/2014 Z. z. o podpore regionálneho rozvoja, ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 539/2008 Z. z.

Vypracovanie programu rozvoja obce zabezpečuje obec **pri uplatnení partnerstva**.

Partnerstvo je forma spolupráce medzi sociálno-ekonomickými partnermi, ktorí zabezpečujú hospodársky rozvoj, sociálny rozvoj alebo územný rozvoj dotknutého regiónu s ohľadom na udržateľný rozvoj.

Sociálno-ekonomickí partneri sú subjekty verejnej správy, podnikatelia a mimovládne organizácie pôsobiace v oblasti regionálneho rozvoja na miestnej, regionálnej alebo celoštátnej úrovni.

Základné princípy tvorby PRO:

- je založený na kvalitných a overených dátach,
- je výsledkom komplexných analýz v troch kľúčových politikách - oblastiach,
- je vytvorený partnerstvom hlavných aktérov územia,
- je v súlade s udržateľným využívaním hodnôt a zdrojov konkrétneho územia,
- je vyjadrením vízie v konkrétnych stratégiách a rozvojových projektoch.

Cieľom spracovania PRO je poskytnúť komplexný pohľad na súčasný stav a na perspektívy obce v oblasti hospodárskeho, sociálneho a environmentálneho rozvoja, stanoviť strategické ciele, rozvojové priority a strategické oblasti rozvoja obce. Zmyslom procesu tvorby PRO je sformulovať takú predstavu o smerovaní obce, ktorá vyjadruje ekonomické a sociálne záujmy jej občanov a zároveň je v súlade s prijatými koncepciami štátu, vyššieho územného celku, príp. rezortnými stratégiami, záujmami ochrany životného prostredia a kultúrneho dedičstva. Existenciou PRO obec Vyšná Olšava zvýši svoje šance získať finančnú podporu zo štrukturálnych fondov na realizáciu projektov, keďže musí preukázať súlad zamýšľaného projektu s regionálnymi stratégiami i miestnou stratégiou, ktorú reprezentuje svojím PRO.

Program hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja obce Vyšná Olšava na roky 2016 - 2023

Program rozvoja obce vychádza zo stratégie EURÓPA 2020, v ktorej základom sú tri vzájomne sa dopĺňajúce priority: inteligentný, udržateľný a inkluzívny rast.

Program rozvoja obce Vyšná Olšava sa skladá z úvodného zhrnutia celého materiálu, analytickej časti, ktorá obsahuje vonkajšiu a vnútornú analýzu obce a SWOT analýzu v prioritných oblastiach rozvoja zahŕňajúcu silné a slabé stránky, príležitosti a hrozby. Ďalej obsahuje strategickú časť, ktorá zahŕňa víziu obce, výber a popis strategických cieľov v jednotlivých politikách - oblastiach rozvoja (ekonomická, sociálna a environmentálna). Programová časť dokumentu obsahuje zoznam opatrení a aktivít a podrobnejšie rozpracovanie strategických cieľov na zabezpečenie realizácie programu rozvoja obce. Realizačná časť je zameraná na popis postupov inštitucionálneho a organizačného zabezpečenia realizácie programu rozvoja obce, systém monitorovania a hodnotenia plnenia programu s ustanovením merateľných ukazovateľov a časový a vecný harmonogram formou akčných plánov. Finančná časť obsahuje finančné zabezpečenie jednotlivých opatrení a aktivít, inštitucionálnu a organizačnú stránku realizácie PRO. Záver obsahuje informáciu o schválení a zverejnení PRO. Program hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja obce Vyšná Olšava na roky 2016 - 2023 je základným strategickým dokumentom, ktorý sa rozhodla obec vypracovať z dôvodu zabezpečenia koncepčného rozvoja obce, ako aj na zlepšenie a zefektívnenie rozhodovania miestnej samosprávy, a je neoddeliteľnou súčasťou pre možnosť čerpania prostriedkov z Európskej únie.

PRO Vyšná Olšava rieši „využitie malého územia na miestnej úrovni“- § 4 ods. 2 písm. b) zákona EIA.

Tento dokument je otvorený, je teda možné ho dopĺňať a tým pružne reagovať na potreby občanov a potreby rozvoja obce. Jeho tvorba umožní občanom aktívne sa zapojiť do diania v obci prostredníctvom účasti vo všetkých fázach procesu plánovania rozvoja obce.

Základné východiskové dokumenty na miestnej úrovni

Rozpočet obce Vyšná Olšava r. 2015

Účtovná závierka obce Vyšná Olšava r. 2014

Výročná správa obce Vyšná Olšava za r. 2014

Web stránka obce Vyšná Olšava (www.vysnaolsava.sk)

Štatút obce

Kronika obce

Program hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja obce Vyšná Olšava na roky 2016 - 2023

Základné východiskové dokumenty na úrovni kraja

Program hospodárskeho a sociálneho rozvoja Prešovského samosprávneho kraja

Program odpadového hospodárstva Prešovského kraja na roky 2011 - 2015

Územný plán VÚC PSK

Regionálna inovačná stratégia PSK 2005-2008

Výročná správa PSK za konsolidovaný celok za rok 2013

Základné východiskové dokumenty na národnej úrovni

Národná stratégia regionálneho rozvoja SR (2014)

Partnerská dohoda SR na roky 2014-2020

Stratégia Európa 2020

Program rozvoja vidieka 2014 – 2020

Národná stratégia trvalo udržateľného rozvoja

Koncepcie územného rozvoja Slovenska 2011

1 Analytická časť

Analytická časť obsahuje komplexné hodnotenie a analýzu východiskovej situácie obce s väzbami na širšie územie a odhad budúceho vývoja s dôrazom na možné riziká a ohrozenia vo väzbe na existujúce relevantné stratégie a koncepcie a využívanie vnútorného potenciálu územia, jeho limitov a rozvoja územia obce.

Pri spracovaní analytickej časti PRO Vyšná Olšava na roky 2016 - 2023 bola použitá metodika zberu informácií získaných z portálu ŠÚ SR (DATAcube, STATdat, Slovstat, SODB 2011), Infostat, z web stránok wikipédia, e-obce, mesta-obce, z portálu štátnej ochrany prírody, z web stránky MŽP SR, MPRV SR, MDVaRR SR a MV SR, z web stránky PSK (www.po-kraj.sk), od občanov obce Vyšná Olšava prostredníctvom dotazníkov, dostupných informácií z web stránky obce Vyšná Olšava (<http://www.vysnaolsava.sk/>) a od starostu obce Vyšná Olšava. Analýza obsahuje okrem tabuľkovej a grafickej časti aj časť textovú, ktorá popisuje a vysvetľuje výsledky analýzy.

1.1 Súhrnná charakteristika územia

Vyšná Olšava sa nachádza približne 10 km juhozápadne od okresného mesta Stropkov. Leží v nadmorskej výške 204 m. Cez obec Vyšná Olšava preteká potok **Olšavka**, ktorý priberá prítok zo SV svahu Chraste a na dolnom konci obce priberá sprava prítok zo SZ svahu Muchovej hory. Prvá písomná zmienka pochádza z roku 1382.

Adresa: Obec Vyšná Olšava, Obecný úrad Vyšná Olšava 124, 090 32 Miňovce

Štatutárny zástupca: Juraj Kasarda

Obecné zastupiteľstvo: Ferencová Monika, Janočko Vasil', Olčák Radovan, Perát Jozef, Puhák Marián, Mgr. Jamroškovič Róbert, Mičo Jozef.

Kontaktné informácie

Telefón: 054 7494 151

Mobil: 0903 610 794

Fax: 054 7494 151

IČO: 00331210

DIČ: 2020822617

E-mail: obecvo@vl.sk

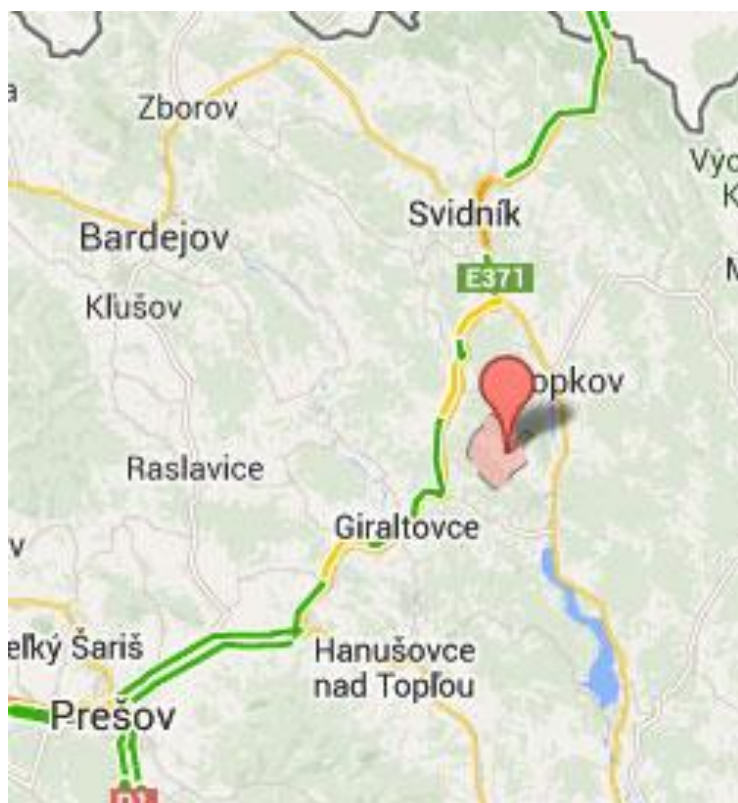
Zdroj: www.vysnaolsava.sk

Obrázok 1 Obecný úrad Vyšná Olšava

Zdroj: OcÚ Vyšná Olšava

Obrázok 2 Poloha obce Vyšná Olšava

Zdroj: www.google.sk

Tabuľka 1: Základná charakteristika obce Vyšná Olšava

Ukazovateľ	Hodnota
Kód obce	528048
Názov okresu	Stropkov
Názov kraja	Prešovský
Štatút obce	obec
PSC	09032
Telefónne smerové číslo	054
Prvá písomná zmienka o obci - meste - rok	1382
Nadmorská výška obce - mesta v m	204
Celková výmera územia obce [m ²]	13772080
Hustota obyvateľstva na km ²	46,47

Zdroj: <http://datacube.statistics.sk/TM1WebSK/TM1WebLogin.aspx>, www.vysnaolsava.sk

Tabuľka 2: Spádovosť obce Vyšná Olšava

Ukazovateľ	Hodnota
Sídlo matričného úradu	Nižná Olšava
Sídlo pracoviska daňového úradu	Stropkov
Sídlo pracoviska Obvodného oddelenia policajného zboru	Turany nad Ondavou
Sídlo Okresného súdu	Svidník
Sídlo Okresného riaditeľstva Hasičského a záchranného zboru	Stropkov
Sídlo pracoviska okresného úradu	Stropkov
Sídlo Územnej vojenskej správy	Prešov
Sídlo územného Úradu práce, sociálnych vecí a rodiny	Stropkov

Zdroj: <http://naseobce.sk/mesta-a-obce/1793-vysna-olsava/spadovost>

Tabuľka 3: Infraštruktúra a občianska vybavenosť v obci Vyšná Olšava

Infraštruktúra a občianska vybavenosť	Výskyt
Kúpaliská	NIE
Hotely	NIE
Telocvične	NIE
Lekárne	NIE
Knižnice	NIE
Káblovia	NIE
Sieť plynu	ÁNO
Vodovod	ÁNO
Kanalizácia	ÁNO

Zdroj: ŠÚ SR, obecná štatistika

1.1.1 Symboly obce Vyšná Olšava

Medzi symboly obce patria erb, vlajka a pečat'.

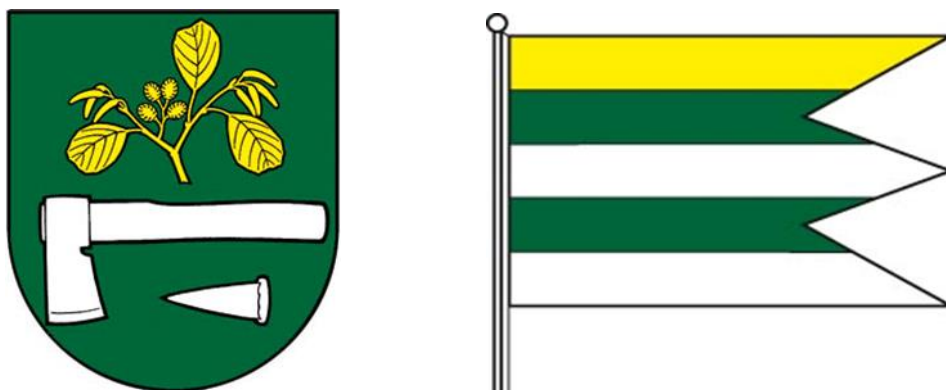
Blazón erbu: V zelenom štíte pod zlatou vetvičkou olše položená strieborná sekera a strieborný klin.

Komentár: Nový erb, svojím obsahom vyjadruje prevažujúce zamestnanie obyvateľstva, vetvička olše je hovoriacim prvkom a symbolom miestneho lesného bohatstva.

Dátum prijatia: 27.05.1997, Číslo uznesenia: OZ – 4/1997, Signatúra HR SR: V-98/1997,

Autori: Jozef Novák, Ladislav Čisárik

Obrázok 3: Erb a vlajka obce Vyšná Olšava

Zdroj: http://www.vs.sk/heraldreg/wp_detail.aspx?ID=2775

1.2 Sociálna charakteristika

Rozhodujúcim rozvojovým faktorom každej vidieckej obce je obyvateľstvo. Obec Vyšná Olšava s celkovým počtom obyvateľov 643 (k 31.12.2014) sa zaraďuje medzi obce do 1 000

obyvateľov. Celková výmera územia obce predstavuje 13 772 080 m². Na území obce bola k 31.12.2014 celková hustota osídlenia 46,47 obyvateľov na km². Hustota obyvateľstva v Prešovskom kraji je 91,32 obyvateľov na km² a v okrese Stropkov je 53,39 obyvateľov na km².
Zdroj: ŠÚ SR

1.2.1 Vývoj počtu obyvateľov podľa pohlavia a veku

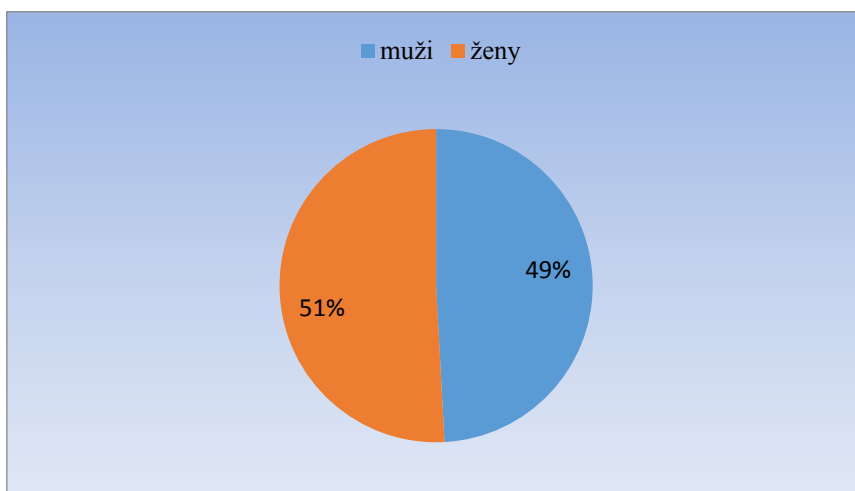
Prehľad vývoja počtu obyvateľov obce je zobrazený v nasledujúcich tabuľkách a grafoch. Stav trvale bývajúceho obyvateľstva uvádzaný k 31.12. príslušného roka.

Tabuľka 4: Vývoj počtu obyvateľov Vyšná Olšava podľa pohlavia v r. 2010 – 2014

Pohlavie / rok	2010	2011	2012	2013	2014
Spolu	610	614	625	637	643
Muži	303	299	303	304	316
Ženy	307	315	322	333	327

Zdroj: ŠÚ SR

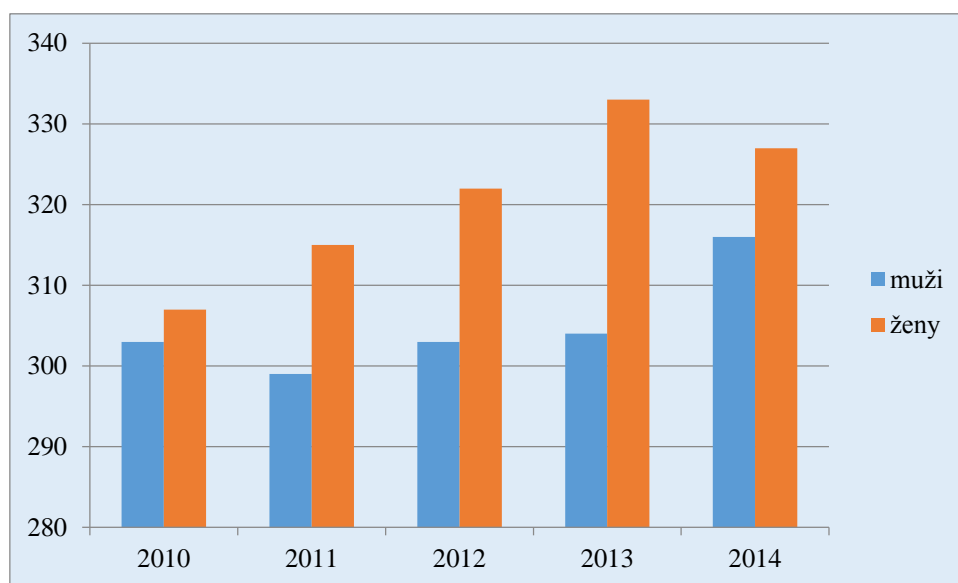
Graf 1: Stav obyvateľstva v obci Vyšná Olšava podľa pohlavia v r. 2014

Zdroj: vlastné spracovanie

Mierny rozdiel v počte obyvateľov je medzi pohlaviami, kde ženy tvoria 51 % z celkového počtu obyvateľov a mužov je o 2 % menej. Z grafického znázornenie je zrejmé, že vývoj počtu obyvateľov obce Vyšná Olšava má celkovo mierne stúpajúcu tendenciu. Od roku 2010 sa každoročne zvyšoval počet obyvateľov, a ku koncu roka 2014 žilo v obci 643 obyvateľov.

Graf 2: Stav trvale bývajúceho obyvateľstva v obci Vyšná Olšava v r. 2010 – 2014

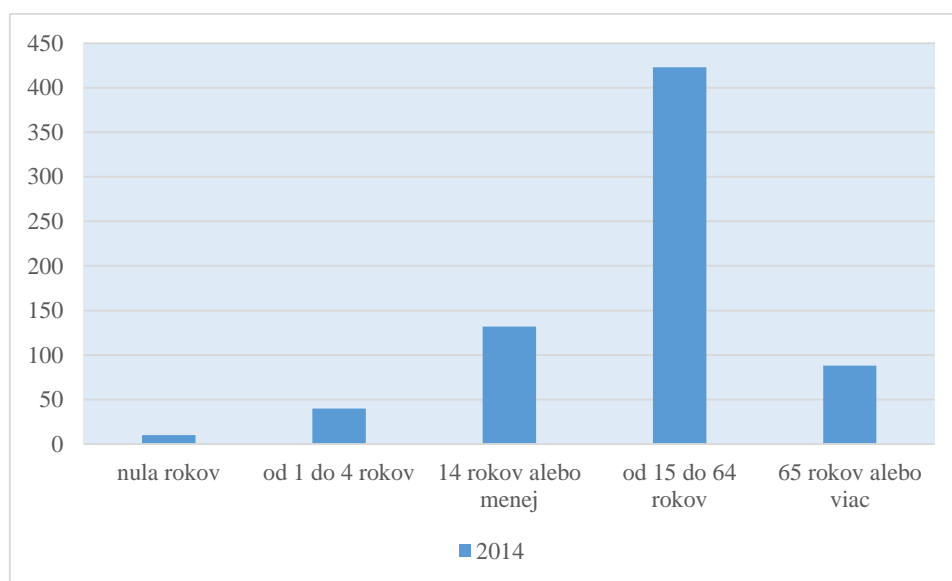
Zdroj: vlastné spracovanie

Tabuľka 5: Prehľad vekových skupín v obci Vyšná Olšava v r. 2014

Vekové skupiny	pohlavie	Počet v r. 2014
Nula rokov	Spolu	10
Nula rokov	Muži	10
Nula rokov	Ženy	0
Od 1 do 4 rokov	Spolu	40
Od 1 do 4 rokov	Muži	20
Od 1 do 4 rokov	Ženy	20
14 rokov alebo menej	Spolu	132
14 rokov alebo menej	Muži	69
14 rokov alebo menej	Ženy	63
Od 15 do 64 rokov	Spolu	423
Od 15 do 64 rokov	Muži	212
Od 15 do 64 rokov	Ženy	211
65 rokov alebo viac	Spolu	88
65 rokov alebo viac	Muži	35
65 rokov alebo viac	Ženy	53

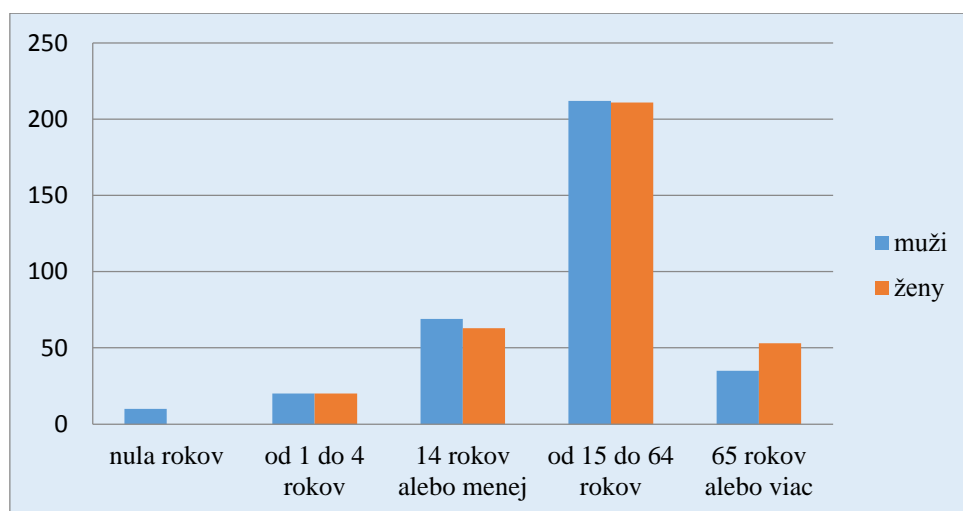
Zdroj: ŠÚ SR

Graf 3: Prehľad zastúpenia vekových skupín v obci Vyšná Olšava v r. 2014

Zdroj: vlastné spracovanie

Graf 4: Obyvatelia obce Vyšná Olšava podľa vekových skupín a pohlavia v r. 2014

Najpočetnejšiu skupinu obyvateľstva, t. j. 65,79 %, tvorí kategória od 15 do 64 rokov všetkých obyvateľov obce Vyšná Olšava, pričom v tejto kategórii prevahu tvoria muži nad ženami. V kategórii 65 rokov a viac prevládajú ženy nad mužmi.

1.2.1 Štruktúra obyvateľstva podľa produktivity a ekonomickej aktivity

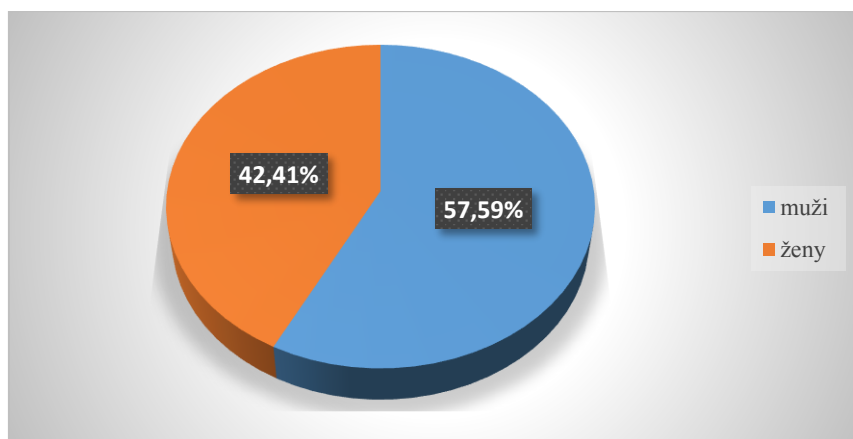
- predproduktívny vek (0 až 14 rokov)
- produktívny vek (15 až 64 rokov)
- poproduktívny vek (65 rokov a viac)

Tabuľka 6: Ekonomická aktivita obyvateľov obce Vyšná Olšava

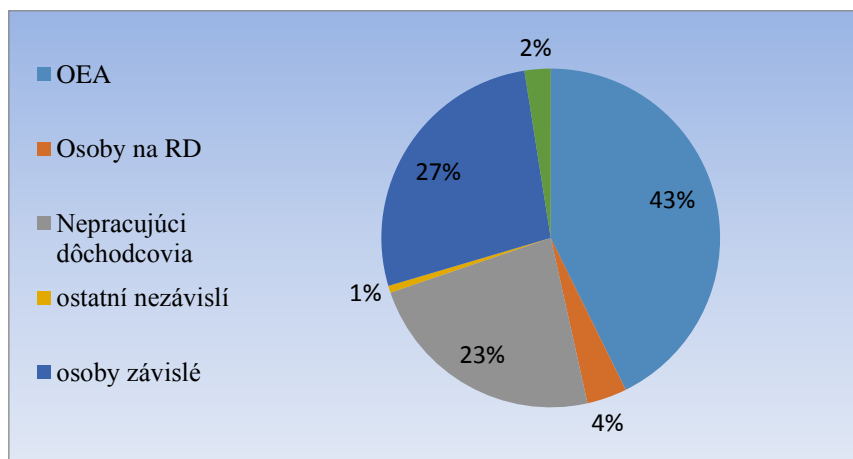
Pohlavie	Osoby ekonomicky aktívne						Osoby na rodičovskej dovolenke	Nepracujúci dôchodcovia	Ostatní nezávislí	Osoby závislé	Ostatní závislí, nezistení
	spolu	%	z toho			vypomáhajúci (neplatení) členovia domácností v rodinných podnikoch					
			osoby na materskej dovolenke	pracujúci dôchodcovia	nezamestnaní						
Muži	148	57,6	0	4	42	1	1	57	2	82	7
Ženy	109	42,4	2	3	38	1	22	83	2	81	8
Spolu	157	100,0	2	7	80	2	23	140	4	163	15

Zdroj: SODB 2011

Graf 5: EAO podľa pohlavia

Graf 6: Zastúpenie EAO obce Vyšná Olšava

Tabuľka 7: Ekonomická aktivita obyvateľov v PSK v r. 2010 – 2014

EAO / rok	2010	2011	2012	2013	2014
Ekonomicky aktívne obyvateľstvo (v tis.)	386,7	381,0	383,6	391,8	394,8
pracujúci (v tis.)	314,7	313,1	313,6	320,3	325,7
nezamestnaní (v tis.)	72,0	67,9	70,0	71,5	69,2
Ekonomicky neaktívne obyvateľstvo od 15 rokov (v tis.)	269,7	281,2	281,8	276,3	275,9
študenti (v tis.)	90,4	94,5	86,7	82,8	81,2
dôchodcovia (starobní, invalidní) (v tis.)	134,3	140,1	149,9	149,4	146,2
osoby na rodičovskej dovolenke (v tis.)	6,9	12,3	9,5	9,1	8,3
Miera ekonomickej aktivity (%)	58,9	57,6	57,7	58,7	58,9
Miera nezamestnanosti (%)	18,6	17,8	18,3	18,2	17,5
Miera zamestnanosti 15-64 (%)	55,2	54,4	54,4	55,6	56,5
Miera zamestnanosti 15+ (%)	47,9	47,3	47,1	48,0	48,6

Zdroj: ŠÚ SR

Ekonomicky aktívne obyvateľstvo sú osoby vo veku od 15 rokov, ktoré patria medzi pracujúcich v civilnom sektore, nezamestnaných alebo príslušníkov ozbrojených zložiek. V obci Vyšná Olšava je ekonomicky aktívnych žien je o 15,20 % menej oproti mužom. V porovnaní s mierou ekonomickej aktivity v Prešovskom kraji, kde v roku 2014 dosiahla 58,9 %, EAO v obci Vyšná Olšava je 41,2 %, t. j. o 17,7 % menej ako v PSK.

Miera ekonomickej aktivity:

$$= \frac{\text{obyvateľstva v \% počet ekonomicky aktívneho obyvateľstva}}{\text{počet obyvateľov v produktívnom a poproduktívnom veku}} \times 100$$

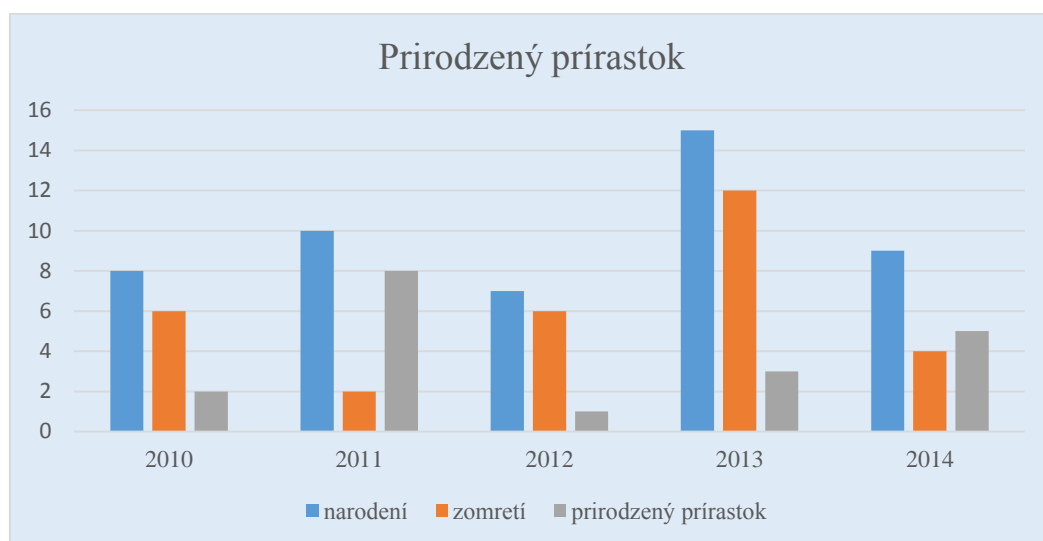
Obyvateľstvo v produktívnom veku tvoria muži vo veku 15 - 59 rokov a ženy vo veku 15 - 54 rokov, obyvateľstvo v poproduktívnom veku predstavujú muži vo veku od 60 rokov a ženy vo veku od 55 rokov.

1.2.2 Prírodný prírastok a migrácia obyvateľstva

Tabuľka 8: Prehľad o stave a pohybe obyvateľstva obce Vyšná Olšava v r. 2010 – 2014

Obyvateľstvo / rok	2010	2011	2012	2013	2014
Sobášne (Počet v jednotkách)	1	4	4	6	2
Rozvody (Počet v jednotkách)	2	1	1	1	0
Narodení (Osoba)	8	10	7	15	9
Zomretí (Osoba)	6	2	6	12	4
Prírodný prírastok obyvateľstva (Osoba)	2	8	1	3	5
Prisťahovaní na trvalý pobyt (Osoba)	6	20	14	17	23
Vysťahovaní z trvalého pobytu (Osoba)	11	6	4	8	22
Migračné saldo (Osoba)	-5	14	10	9	1
Celkový prírastok obyvateľstva (Osoba)	-3	22	11	12	6

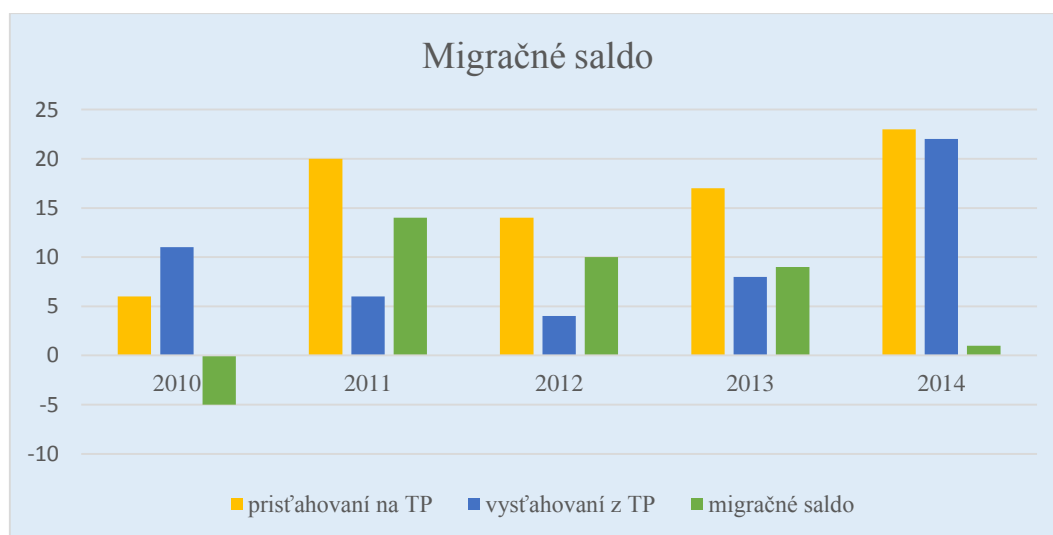
Graf 7: Prirodzený prírastok obyvateľstva v obci Vyšná Olšava v r. 2010 - 2014

Zdroj: vlastné spracovanie

Najvyšší počet narodených detí v obci Vyšná Olšava bol v roku 2013 a naopak najnižší v roku 2012. Čo sa týka úmrtnosti najviac ľudí zomrelo v roku 2013. V rokoch 2010 – 2014 dosahoval prirodzený prírastok obyvateľstva kladné hodnoty.

Graf 8: Migračné saldo v obci Vyšná Olšava v r. 2010 – 2014

Jedným z najcitlivejších indikátorov sociálnoekonomického rozvoja je migrácia obyvateľstva. Imigrácia, resp. emigrácia miestnych obyvateľov je vonkajším signálom akýchkoľvek pozitívnych ako aj negatívnych podnetov a zmien. V roku 2010 z hľadiska migrácie prevyšoval počet vyst'ahovaných nad prist'ahovanými, tzn., že migračné saldo dosahovalo záporné hodnoty, čo bolo spôsobené najmä odchodom mladých ľudí za prácou a lepšími podmienkami

pre život. V rokoch 2011 – 2014 sa prisťahovalo do obce viac obyvateľov ako odišlo z obce, tzn. migračné saldo dosahovalo kladné hodnoty. Vývoj migračného salda v konečnom dôsledku ovplyvňuje aj celkový pohyb obyvateľov v obci Vyšná Olšava.

Vývoj migrácie na Slovensku bude vo veľkej miere závisieť od priebehu integračných procesov v Európe a od migračnej situácie vo svete. Predpokladá sa, že migračné saldo Slovenskej republiky v budúcnosti ovplyvní hlavne skupina obyvateľov (občanov SR), ktorí budú hľadať uplatnenie vo vyspelých krajinách a skupina prisťahovalcov z rozvojových krajín. Dá sa predpokladať, že čím bude na Slovensku priaznivejšia situácia, čím bude vyššia životná úroveň, tým menej obyvateľov bude odchádzať, a tým viac cudzincov bude mať záujem prisťahovať sa. (Zdroj: Infostat)

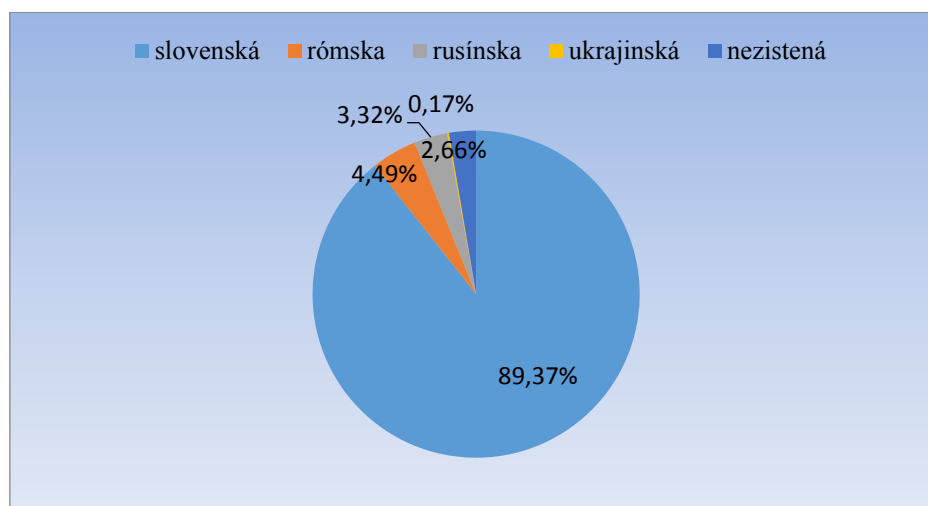
1.2.4 Národnostná štruktúra obyvateľstva a vierovyznanie

Tabuľka 9: Národnostná štruktúra obyvateľstva a vierovyznanie

Národnosť	Muži	Ženy	Spolu
Slovenská	264	274	538
Rómska	13	14	27
Rusínska	10	10	20
Ukrajinská	0	1	1
Nezistená	10	6	16
Spolu	297	305	602

Zdroj: SODB 2011

Graf 9: Národnostné zloženie v obci Vyšná Olšava

Národnostne možno považovať obec Vyšná Olšava za etnicky homogénnu. Podľa posledného sčítania ľudu v roku 2011, tvorí podiel slovenskej národnosti 89,37 % obyvateľov obce.

Marginalizované rómske komunity

Typickou črtou pre územie PSK je prítomnosť marginalizovaných rómskych komunít (MRK). Prešovský kraj má jednu z najvyšších koncentrácií Rómov na Slovensku a zároveň tu je najvyšší počet rómskych, najmä vidieckych, komunít spomedzi všetkých krajov SR. Podľa odhadov tvorí počet Rómov z celkového počtu obyvateľov Prešovského kraja takmer 12% a prírastok obyvateľstva u tejto skupiny je výrazne vyšší ako u majoritného obyvateľstva. Situácia Rómov v Prešovskom kraji je nevyhovujúca.

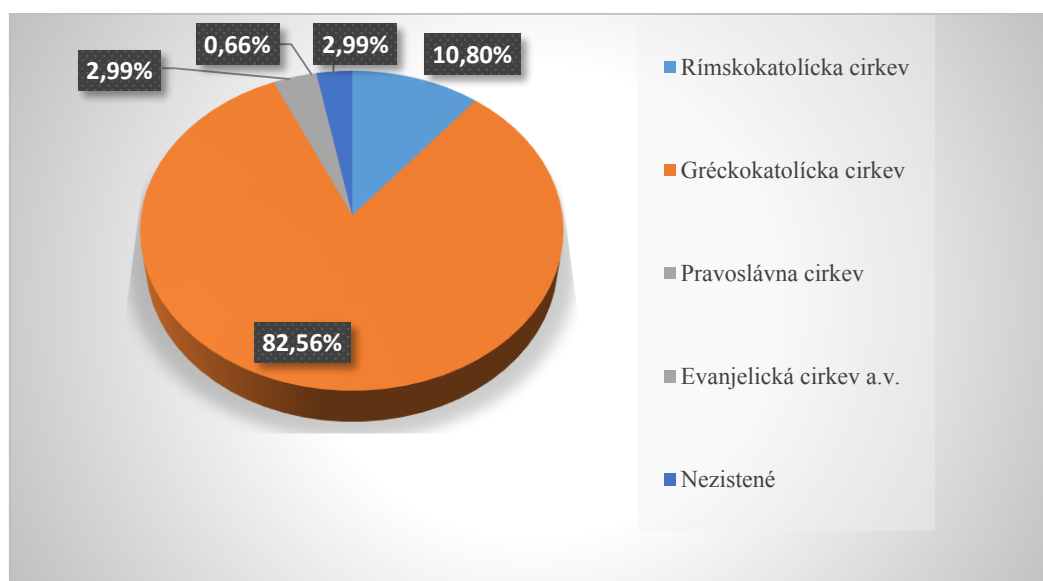
V obci Vyšná Olšava sú tiež prítomné MRK. Pre obec je charakteristický výskyt negatívnych javov, ktoré sú spojené práve s rómskou komunitou – vysoká miera nezamestnanosti, vysoká naviazanosť a odkázanosť na sociálny systém, nízka zdravotná situácia, zlý zdravotný stav rómskeho obyvateľstva, nevyhovujúce životné podmienky. Existujúce problémy súvisiace s touto skupinou populácie nie je možné v súčasnosti dokladovať jednoznačnými číslami, lebo akékoľvek podrobné štatistiky v tejto oblasti absentujú. Tendencia znižovania počtu Rómov, ktorí ukončili jednotlivé stupne vzdelania je priamo úmerná miere priestorovej a sociálnej marginalizácie rómskych komunít, ktorá je veľmi výrazná. Najväčším problémom v oblasti bývania je existencia nelegálnych obydľí. V obci Vyšná Olšava je táto problematika vyriešená, nakoľko boli v roku 2013 vybudované a skolaudované byty nižšieho štandardu (2 x 10 bytov). V spoločenskom živote sa výrazne prejavuje vzájomná neakceptácia majority a rómskej minority, pričom priamo úmerne tomu sa zvyšuje sociálna marginalizovanosť a uzatvorenosť rómskych komunít. Je dôležité venovať práve tejto skupine obyvateľstva pozornosť. Vďaka zlepšeniu kvality poskytovaných komunitných a sociálnych služieb dôjde k podpore začlenenia tejto zraniteľnej skupiny obyvateľstva do spoločenského života obce.

Tabuľka 10: Vierovyznanie v obci Vyšná Olšava

Náboženské vyznanie	Muži	Ženy	Spolu
Rímskokatolícka cirkev	36	29	65
Gréckokatolícka cirkev	240	257	497
Evanjelická cirkev augsburského vyznania	2	2	4
Pravoslávna cirkev	9	9	18
Nezistené	10	8	18
Spolu	297	305	602

Zdroj: SODB 2011

Graf 10: Vierovyznanie v obci Vyšná Olšava

V obci Vyšná Olšava dominuje zastúpenie gréckokatolíckej cirkvi s 82,56 %, druhou významnou cirkvou je rímskokatolícka cirkev so zastúpením 10,87 % veriacich. Okrem nich majú v obci zastúpenie aj 2 iné cirkvi a nezistené vierovyznanie tvorí 2,99 %.

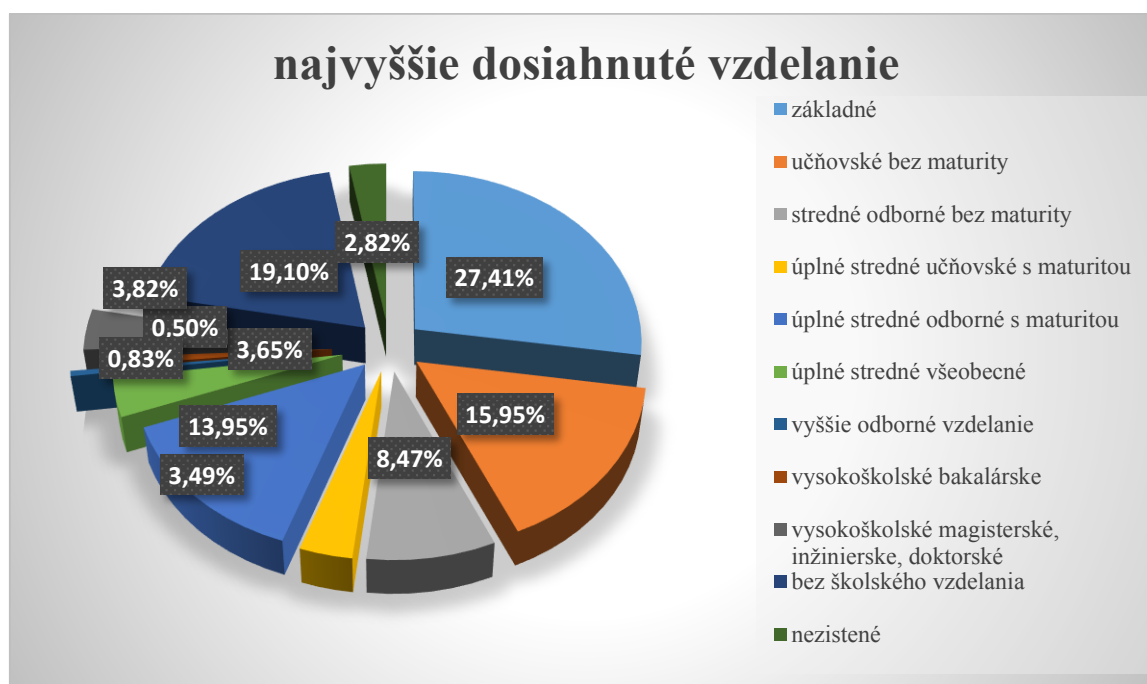
1.2.5 Štruktúra obyvateľstva podľa vzdelania

Tabuľka 11: Prehľad dosiahnutého vzdelania obyvateľov obce Vyšná Olšava

Najvyššie dosiahnuté vzdelanie	Pohlavie		Spolu
	muži	ženy	
Základné	70	95	165
Učňovské (bez maturity)	57	39	96
Stredné odborné (bez maturity)	37	14	51
Úplné stredné učňovské (s maturitou)	11	10	21
Úplné stredné odborné (s maturitou)	39	45	84
Úplné stredné všeobecné	8	14	22
Vyššie odborné vzdelanie	1	2	3
Vysokoškolské bakalárske	1	4	5
Vysokoškolské magisterské, inžinierske, doktorské	7	16	23
Vysokoškolské doktorandské	0	0	0
Vysokoškolské spolu	8	20	28
Bez školského vzdelania	58	57	115
Nezistené	8	9	17
Úhrn	297	305	602

Zdroj: SODB 2011

Graf 11: Prehľad dosiahnutého vzdelania obyvateľov obce Vyšná Olšava

Obyvateľstvo obce Vyšná Olšava má v najvyššej miere ukončené základné vzdelanie, t. j. 27,41 % obyvateľov. Bez školského vzdelania je 15,95 % obyvateľov obce, medzi ktorými sú započítané aj deti do 16 rokov, keďže ešte nemajú ukončenú povinnú základnú školskú dochádzku. Vysokoškolsky vzdelaných je v obci 28 obyvateľov.

1.2.6 Štruktúra uchádzačov o zamestnanie

Nezamestnanosť patrí k vážnym spoločenským problémom, no najviac sa bytostne dotýka a predstavuje pomerne ťažko riešiteľný problém pre určité skupiny nezamestnaných obyvateľov. Týchto uchádzačov o zamestnanie označuje zákon č. 5/2004 Z. z. o službách zamestnanosti ako znevýhodnených uchádzačov o zamestnanie.

Aj napriek tomu, že Ústava SR v článku 12 garantuje, že právo na prácu má každý bez ohľadu na pohlavie, rasu, farbu pleti, vieru a náboženstvo, politické či iné zmýšľanie, národný alebo sociálny pôvod, príslušnosť k národnostnej alebo etnickej skupine, majetok, rod alebo iné postavenie a napriek účinnosti tzv. „antidiskriminačného zákona“ (zákon č. 365/2004 Z. z.) sú v našej spoločnosti skupiny ľudí, ktoré majú sťažené podmienky vstupu na trh práce.

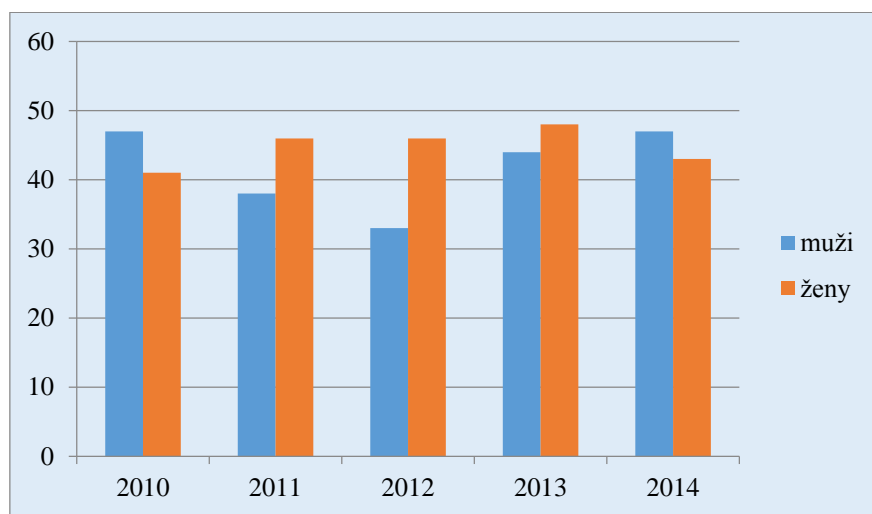
(Zdroj: http://sapa.ff.upjs.sk/images/files/81_1475287076_22_Paukovic-Holovcakova.pdf)

Tabuľka 12: UoZ v obci Vyšná Olšava v r. 2010 – 2014

UoZ / rok	2010	2011	2012	2013	2014
Počet evidovaných uchádzačov o zamestnanie spolu	88	84	79	92	90
Počet evidovaných uchádzačov o zamestnanie (muži)	47	38	33	44	47
Počet evidovaných uchádzačiek o zamestnanie (ženy)	41	46	46	48	43

Zdroj: ŠÚ SR

Graf 12: UoZ podľa pohlavia v obci Vyšná Olšava v r. 2010 – 2014

Zdroj: vlastné spracovanie

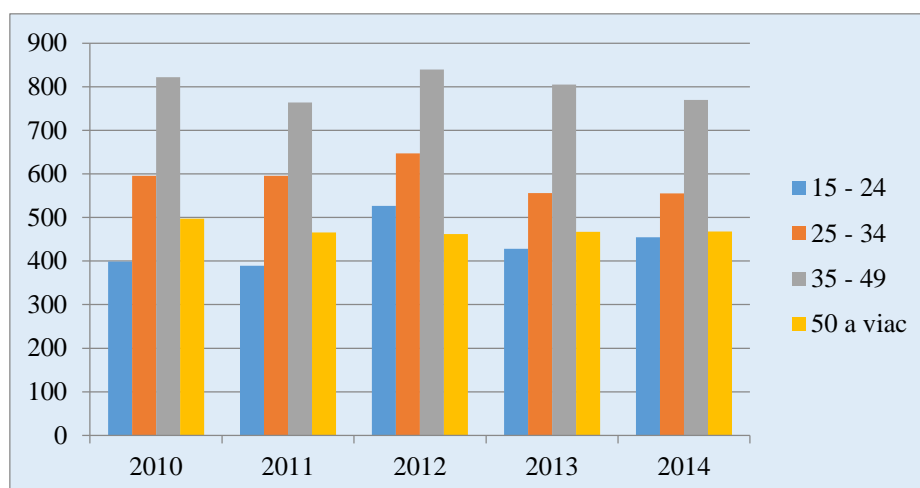
Najmenej evidovaných uchádzačov o zamestnanie v obci Vyšná Olšava bolo v roku 2012 a najvyšší počet evidovaných uchádzačov o zamestnanie bol v roku 2013. Čo sa týka rozdielu v nezamestnanosti medzi pohlaviami, v obci Vyšná Olšava bolo v roku 2010 a 2014 viac UoZ spomedzi mužov, naopak v rokoch 2011-2013 prevažovali medzi UoZ ženy.

Tabuľka 13: UoZ v okrese Stropkov podľa vekových skupín v r. 2010 – 2014

Vekové skupiny UoZ / rok	2010	2011	2012	2013	2014
15-24	399	389	527	428	455
25-34	596	596	647	556	555
35-49	822	764	840	805	770
50 a viac	497	466	462	467	468
Spolu	2 314	2 215	2 476	2 256	2 248

Zdroj: ŠÚ SR

Graf 13: UoZ v okrese Stropkov podľa vekových skupín

Zdroj: vlastné spracovanie

Najväčšie zastúpenie z celkového počtu nezamestnaných v okrese Stropkov v roku 2014 predstavovali uchádzači o zamestnanie vo veku od 35 – 49 rokov a najmenšie zastúpenie v skupine vo veku od 15 – 24 rokov.

Tab. 17 Miera evidovanej nezamestnanosti v okrese Stropkov v r. 2010 - 2014

Obyvateľstvo / rok	2010	2011	2012	2013	2014
Miera evidovanej nezamestnanosti (v %)	17,14	18,11	21,38	17,81	17,40
Ekonomicky aktívne obyvateľstvo	10 248	10 372	10 262	10 469	10 571
Disponibilný počet uchádzačov o zamestnanie	1 757	1 878	2 194	1 865	1 839

Zdroj: ŠÚ SR

Z pohľadu evidovanej miery nezamestnanosti v okrese Stropkov v roku 2014 s údajom 17,40 % zaznamenali najnižšiu nezamestnanosť od roku 2011. Najvyššia nezamestnanosť v okrese Stropkov počas posledných piatich rokov bola v roku 2012 a predstavovala 21,38 %.

Tabuľka 14: Prehľad UoZ v PSK v r. 2010 – 2014

Obyvateľstvo / rok	2010	2011	2012	2013	2014
Miera evidovanej nezamestnanosti (v %)	17,75	18,95	20,66	19,35	17,45
Ekonomicky aktívne obyvateľstvo	384 925	386 586	387 288	389 611	397 202
Disponibilný počet uchádzačov o zamestnanie	68 326	73 242	80 024	75 391	69 330

Zdroj: ŠÚ SR

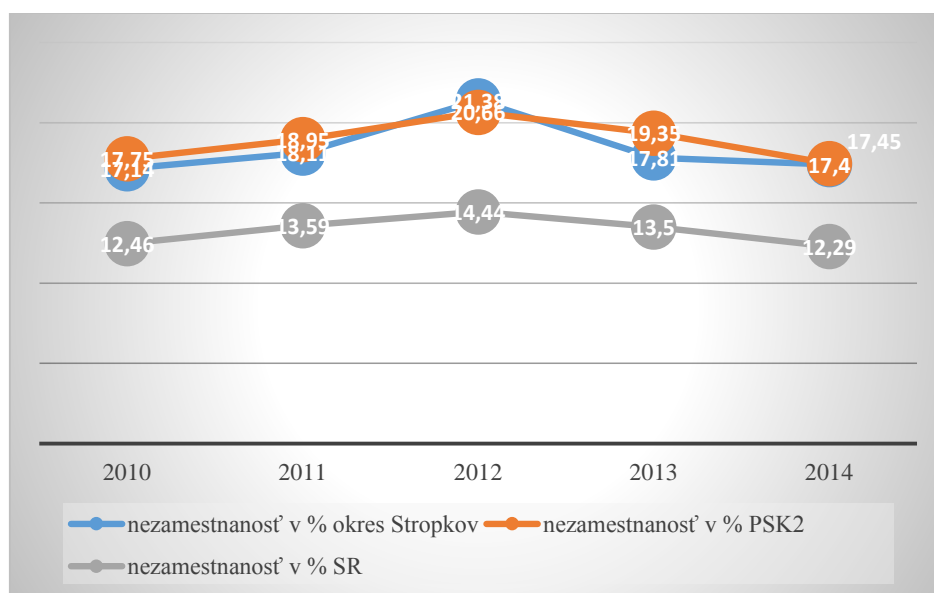
Najpriaznivejšia situácia z pohľadu zamestnanosti za posledných 5 rokov bola v PSK v roku 2014, kde počet UoZ predstavoval 69 330, a miera evidovanej nezamestnanosti dosiahla úroveň 17,45 %. Naopak najvyššia miera nezamestnanosti s hodnotou 20,66 % v PSK bola v roku 2012, kde bolo 80 024 UoZ.

Tabuľka 15: Prehľad UoZ v SR v r. 2010 – 2014

Obyvateľstvo / rok	2010	2011	2012	2013	2014
Miera evidovanej nezamestnanosti (v %)	12,46	13,59	14,44	13,50	12,29
Ekonomicky aktívne obyvateľstvo	2 687 048	2 667 708	2 702 281	2 698 768	2 698 589
Disponibilný počet UoZ	334 903	362 428	390 111	364 225	331 733

Zdroj: ŠÚ SR

Graf 14: Porovnanie miery evidovanej nezamestnanosti na úrovni okresu, kraja a SR

Zdroj: vlastné spracovanie

Na základe grafického znázornenia môžeme vidieť zásadné rozdiely v miere evidovanej nezamestnanosti v jednotlivých rokoch na úrovni okresu Stropkov, kde miera evidovanej nezamestnanosti je oveľa vyššia v porovnaní s mierou evidovanej nezamestnanosti v SR. Ale paradoxné je, že v rokoch 2010, 2011 a 2013 bola miera evidovanej nezamestnanosti v okrese Stropkov nižšia ako v PSK, a v roku 2014 bola len o 0,05 % vyššia ako v PSK.

1.2.7 Domový a bytový fond

Existencia príležitostí na bývanie, ako aj stav domového a bytového fondu sú určujúcimi faktormi, ktoré ovplyvňujú ďalší rozvoj obce a naplňajú jej obytnú funkciu. V obci Vyšná Olšava je v súčasnosti 137 rodinných domov. Prevažná časť domov je napojená na zdroj pitnej vody.

Charakteristika bytového fondu Vyšná Olšava je pomerne dobrá. Takmer všetky byty sú obývané vlastníkom daného bytu. Najviac RD bolo vybudovaných v povojnovom období, t. j. v rokoch 1946 – 1990. Tieto údaje sú aktuálne k poslednému sčítaniu obyvateľov, domov a bytov z roku 2011.

Tabuľka 16: Typy obydli v obci Vyšná Olšava

Typ obydli (Spolu)	Obývané byty	Iné obytne jednotky	Kolektívne obydli	Nezistené
137	132	0	1	4

Zdroj: ŠÚ SR

Tabuľka 17: Byty podľa obdobia výstavby v obci Vyšná Olšava

Obdobie výstavby	pred r.1919	1919 - 1945	1946 - 1990	1991- 2000	2001- 2005	2006 a neskôr	Nezistené
počet bytov	3	11	106	10	0	0	27

Zdroj: ŠÚ SR

Tabuľka 18: Byty podľa vlastníctva a systému dodávky vody v obci Vyšná Olšava

Systém dodávky vody	Byty obývané vlastníkom	Družstevné byty	Byty v nájme	Iná forma vlastníctva bytu	Nezistené
V obytnej jednotke je tečúca voda	125	0	0	3	0
V obytnej jednotke nie je tečúca voda	1	0	0	0	0
Byty spolu	126	0	0	3	0

Zdroj: ŠÚ SR

V obci Vyšná Olšava bolo v roku 2013 skolaudovaných 2 x 10 nájomných bytov nižšieho štandardu.

Obrázok 4 Nájomné byty v obci Vyšná Olšava

1.3 Ekonomická charakteristika

Medzi základné ukazovatele, ktoré poukazujú na vyspelosť hospodárstva a sú relevantné k informáciám pre sociálno-ekonomický prehľad, patrí vytvorený hrubý domáci produkt (HDP). Prešovský kraj v ekonomickej výkonnosti a v príjmoch obyvateľstva zaostáva v hospodárskom rozvoji za úrovňou Slovenskej republiky. Na tvorbe celoštátneho hrubého domáceho produktu (HDP) sa Prešovský kraj podieľa objemom deväť percent, čo predstavuje najmenší podiel zo všetkých ôsmich krajov Slovenska. Regionálny HDP postupne rastie, ale napriek tomu patrí stále k podpriemerným v rámci EÚ. (Zdroj: www.po-kraj.sk)

1.3.1 Technická infraštruktúra a priemysel

Zásobovanie vodou

Obec má vybudovaný obecný vodovod, ktorý nie je v súčasnosti ešte skolaudovaný. Domácnosti majú vlastné studne.

Podiel obyvateľov zásobovaných vodou z verejných vodovodov predstavoval ku koncu roka 2013 v Prešovskom kraji podiel 79,5 %. (Zdroj: ŠÚ SR)

Odvádzanie a čistenie odpadových vôd

Kanalizačnú sieť je v súčasnosti rozostavaná. Odpadové vody sú v obci individuálne odvádzané do žump. Dažďové vody z intravilánu obce sú odvádzané priekopami. Obec plánuje do budúcnosti dobudovať kanalizáciu a vybudovať ČOV v spolupráci s VVS, a. s.

Podiel obyvateľov napojených na verejnú kanalizačnú sieť predstavoval v roku 2013 v Prešovskom kraji 63,9 %. Čo sa týka budovania kanalizácie v tomto kraji nastal výrazný posun, nakoľko v roku 2009 predstavoval podiel obyvateľov napojených na kanalizačnú sieť len 56,0 %. (Zdroj: ŠÚ SR)

Z dotazníkového prieskumu sme zistili, že kanalizácia je prioritou väčšiny občanov a jej absenciu považujú za veľký nedostatok.

Zásobovanie elektrickou energiou

Obec Vyšná Olšava je elektrifikovaná, v obci sa nachádzajú 3 trafostanice (na začiatku obce, na konci obce a pri vybudovaných bytoch). Elektrina je privádzaná vzdušným vedením vysokého napätia. Elektrické vedenie je po betónových stĺpoch. Domácnosti sú individuálne zmluvne viazané rôznymi dodávateľmi elektrickej energie, ktoré sú na trhu. Elektrickú energiu pre obecný úrad dodáva spoločnosť Východoslovenská distribučná, a. s., Mlynská 31, 042 91 Košice.

Zásobovanie teplom

Zásobovanie teplom je decentralizované do malých domových a individuálnych kotolní, časť bytov je vykurovaná pecami. Obec Vyšná Olšava je plynofikovaná od roku 1999. Obecný úrad využíva zemný plyn na vykurovacie účely prostredníctvom gamatiek. Obyvatelia majú možnosť využívať aj pevné palivá, drevo, čierne a hnedé uhlie a elektrickú energiu. Zdroje a zariadenia na využívanie obnoviteľných zdrojov energie väčšieho rozsahu sa v obci nenachádzajú. Pri riešení spôsobu zásobovania teplom v riešenom území bude potrebné vychádzať z prioritných funkcií obce, ktorou je hlavne obytná funkcia. Zachovanie čistoty ovzdušia v celom území si vyžaduje použitie ušľachtilých médií akými je elektrická energia a zemný plyn.

Telekomunikačné, mobilné a internetové siete

Obec Vyšná Olšava telekomunikačne prislúcha do UTO Stropkov. Telefónni účastníci sú napojení prostredníctvom miestnej siete. Miestna telefónna sieť je riešená káblovým nadzemným vedením. Rozvod miestneho rozhlasu je prevedený na oceľových stĺpoch. Ústredňa rozhlasu je situovaná v budove obecného úradu. V obci majú pokrytie tieto siete: Slovak Telekom, Orange a O2. Na obecnom úrade internet prevádzkuje firma VOSPOL zo Svidníka.

Televízny signál

Príjem rozhlasového a TV signálu v súčasnosti sa zabezpečuje prostredníctvom individuálnych antén a digitálnych satelitných prijímačov.

Poľnohospodárska a priemyselná výroba

Z poľnohospodárskeho hľadiska územie spadá do výrobnjej oblasti s vhodnými podmienkami pre pestovanie obilnín, krmovín a rozvoj živočíšnej výroby.

V obci sa nachádzajú poľnohospodárske objekty, ktoré vlastní PD Nižná Olšava. Zameriavajú sa na chov hovädzieho dobytky, pestovanie obilnín a krmovín.

Okres Stropkov patrí z hľadiska objemu priemyselnej produkcie i zamestnanosti v rámci územia Prešovského kraja medzi významné okresy. Z hľadiska plošného rozmiestnenia priemyselnej výroby táto je prevažne sústredená v okresnom meste.

V obci Vyšná Olšava sa nachádza z priemyselných objektov – gáter.

Lesné hospodárstvo

Lesy sú základnou zložkou životného prostredia, najdôležitejším článkom územných systémov ekologickej stability a významným prírodným zdrojom. V okolí obce sa z hospodársky využiteľných drevín vyskytujú predovšetkým spoločenstvá bukových lesov. Ekonomické využitie tunajších lesov sa prejavuje hlavne v oblasti turistického ruchu v podobe poľovných revírov bohatých na lesnú zver. Významným problémom je environmentálny dopad hospodárskej činnosti. Podobne ako vo všetkých oblastiach Slovenska, aj tu sa prejavuje jej negatívny vplyv. Celková plocha lesných pozemkov v obci Vyšná Olšava je 734,21 ha.

1.3.2 Doprava

Automobilová doprava a miestne komunikácie

Obcou Vyšná Olšava prechádza cesta III. triedy, ktorá je v správe SaÚC PSK. V obci sa nachádzajú aj miestne komunikácie, v rozsahu 1 500 m. V prevažnej miere obcou jazdia osobné automobily, ktoré využívajú rodiny aj jednotlivci na prepravu do práce a školy v Stropkove. V obci nie sú vybudované chodníky pre chodcov. Z dôvodu bezpečnosti obyvateľov je potrebné vybudovať chodníky v celej obci.

Z výsledkov dotazníkového prieskumu medzi obyvateľmi obce Vyšná Olšava sme zistili, že chýbajú chodníky v obci a miestne komunikácie sú poškodené.

Železničná doprava

Obcou neprechádza žiadna železnica, taktiež ani celým okresom Stropkov. Najbližšia železnica je v Medzilaborciach.

1.3.3 Kultúrohistorické hodnoty územia

História obce

Obec je doložená z roku 1382 ako Elsewa, neskôr ako Olsua (1391), Felsew Elswa (1394), Ilswa (1410), Felsew Olsua (1474), Wissni Olssawy (1808), Vyšná Olšava (1920); po maďarsky Felsőolsva.

Obec patrila panstvu Čičava, v roku 1493 panstvu Makovica, v 18. storočí Dessewffyovcom a iným. V roku 1493 mala z 11 usadlostí 8 opustených, v roku 1715 mala 34 opustených a 22

obývaných domácností, v roku 1787 mala obec 64 domov a 480 obyvateľov, v roku 1828 mala 56 domov a 449 obyvateľov. Zaoberali sa poľnohospodárstvom a drevorubačstvom. Začiatkom 20. storočia vlastnila tu majetky rodina Grustyinszkovcov.

Za I. ČSR sa zamestnanie obyvateľov nezmenilo. JRD založené v roku 1949 sa v roku 1957 rozpadlo, znovu bolo založené v roku 1960. Časť obyvateľov pracovala v priemyselných podnikoch v Stropkove.

Cirkevné stavby a iné pamiatky

Gréckokatolícky barokovo-klasicistický **chrám Počatia sv. Jána Krstiteľa**, postavený v roku 1800 (NKP).

Obrázok 5: Chrám Počatia sv. Jána Krstiteľa

Obrázok 6 Dom smútku v obci Vyšná Olšava

Spolky a organizácie v obci

- Súbor Olšavan
- Dobrovoľný hasičský zbor Vyšná Olšava
- Únia žien
- Gipsy Bells (hudobná skupina)

Tabuľka 19: Významné osobnosti obce Vyšná Olšava

Michal Baludžanský	ekonóm, právnik, pedagóg, prvý rektor univerzity v Petrohrade
János Durcsák	biskup v Jágri, vedúci lýcea v Jágri
Adolf Lukáts	advokát a univerzitný profesor

Obrázok 7 Detské ihrisko v obci Vyšná Olšava

Obrázok 8 Multifunkčné ihrisko v obci Vyšná Olšava

1.3.4 Zdravotníctvo a sociálna starostlivosť

V obci sa nenachádza žiadne zdravotné stredisko. V obci Vyšná Olšava bol k 11.01.2016 zriadený *denný stacionár*, ktorý prevádzkuje Laborec, n. o. Najbližšie zdravotné stredisko sa nachádza v Stropkove a komplexná zdravotná starostlivosť je dostupná tiež v okresnom meste Stropkov a okolitých mestách ako sú: Svidník, Bardejov a Prešov.

Tabuľka 20: Zdravotníctvo v obci Vyšná Olšava

Lekárne a výdajne liekov	Samostatné ambulancie praktického lekára pre dospelých	Samostatné ambulancie praktického lekára pre deti a dorast	Samostatné ambulancie praktického lekára stomatológa	Samostatné ambulancie praktického lekára gynekológa	Stanica rýchlej zdravotnej pomoci
0	0	0	0	0	0

Zdroj: info obce

Čo sa týka sociálnej starostlivosti, najbližšie zariadenia sa nachádzajú v Stropkove:

1. Domov sociálnych služieb v Stropkove (ďalej DSS) poskytuje sociálne služby na riešenie nepriaznivej sociálnej situácie z dôvodu ťažkého zdravotného postihnutia, nepriaznivého zdravotného stavu alebo z dôvodu dovŕšenia dôchodkového veku. Je to koedukované zariadenie s celoročným pobytom prevažne klientov z PSK.

(Zdroj: <http://www.dssstropkov.sk/>)

2. "Nový Domov - Zariadenie pre dospelých a seniorov Stropkov". Je to súkromné zariadenie pre seniorov s vyšším štandardom sociálnych služieb. Ľuďom v dôchodkovom veku ponúka kvalitnú sociálnu a zdravotnú starostlivosť prostredníctvom profesionálneho personálu.

(Zdroj: http://www.domdochodcov.sk/zoznam-zariadeni/zariadenia-pre-seniorov/novy-domov-zariadenie-pre-dospelych-a-seniorov-stropkov_116)

1.3.5 Vzdelávanie a školstvo

Na základe zákona č. 416/2001 Z. z. o prechode niektorých pôsobností z orgánov štátnej správy na obce a na vyššie územné celky s účinnosťou od 1. 7. 2002 prešli materské školy, základné školy a základné umelecké školy do zriaďovateľskej pôsobnosti obcí a miest. V obci Vyšná Olšava sa nachádza materská škola, ktorú navštevujú deti od 3 do 6 rokov. Tá im zabezpečuje predškolské vzdelávanie, šport, pobyt na zdravom vzduchu a vychádzky do prírody. V tomto školskom roku (2015/2016) navštevuje MŠ 34 detí. V obci sa nachádza aj základná škola pre 1. až 4. ročník, ktorú v školskom roku 2015/2016 navštevuje 24 žiakov.

Tabuľka 21: Prehľad počtu a detí v MŠ a ZŠ v obci Vyšná Olšava

Školské zariadenie	Počet zariadení - spolu	Počet žiakov / detí – spolu
	Školský rok 2014 / 2015	Školský rok 2014 / 2015
Základná škola (1. – 4. roč.)	1	23
Materská škola	1	34

Obrázok 9 Materská škola v obci Vyšná Olšava

Obrázok 10 Základná škola v obci Vyšná Olšava

1.3.6 Podnikateľské prostredie a priemyselná výroba v regióne

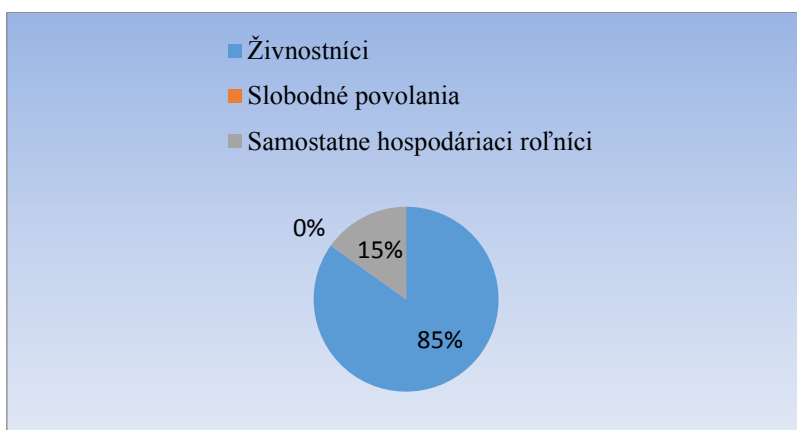
Na ekonomickom rozvoji obce sa podieľajú viacerí účastníci. Sú to predovšetkým podnikatelia a miestna samospráva. Vplyv miestnej samosprávy na ekonomický rozvoj obce je prevažne sprostredkovaný cez vytváranie podmienok na lokalizáciu firiem. V obci sa nachádzajú viaceré fyzické osoby aj právnické osoby, ktoré na území obce vykonávajú zárobkovú činnosť.

Tabuľka 22: : Prehľad FO - podnikateľov a PO v obci Vyšná Olšava v r. 2014

Fyzické osoby - podnikatelia (osoby)	Živnostníci	Slobodné povolania	Samostatne hospodáriaci roľníci	Právnické osoby spolu	Právnické osoby ziskové	Právnické osoby neziskové
33	28	0	5	7	3	4

Zdroj: ŠÚ SR

Graf 15: Zastúpenie FO - podnikateľov v obci Vyšná Olšava v r. 2014

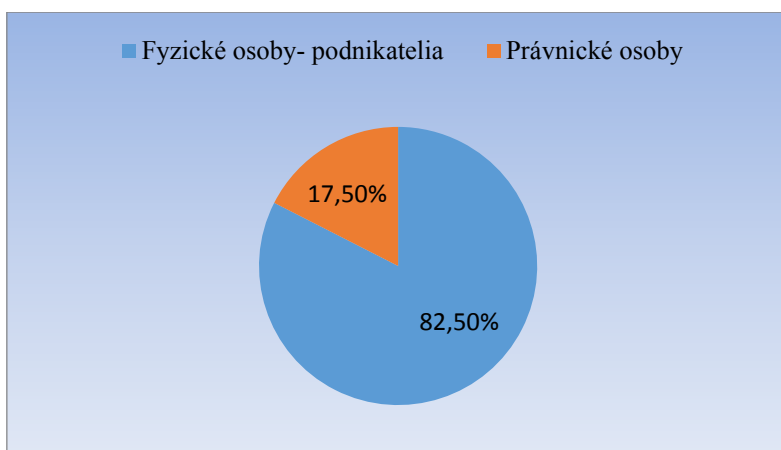
Zdroj: vlastné spracovanie

Graf 16: Zastúpenie PO v obci Vyšná Olšava v r. 2014

Zdroj: vlastné spracovanie

Graf 17: Zastúpenie podnikateľov v obci Vyšná Olšava v r. 2014

Zdroj: vlastné spracovanie

Ekonomickú štruktúru vytvárajú podnikateľské subjekty alokované v obci. Podieľajú sa na tvorbe hrubého domáceho produktu, ponúkajú pracovné príležitosti a prispievajú k rozvoju obce prostredníctvom miestnych daní.

Najpočetnejšie zastúpenie z hľadiska podnikateľskej sféry majú v obci Vyšná Olšava FO – podnikatelia, ktorí predstavujú 82,50 % z celkového počtu všetkých podnikateľov obce. Z FO – podnikateľov sú v najväčšom zastúpení živnostníci, ktorí tvoria až 85 %. V roku 2014 pôsobili v obci piati samostatne hospodáriaci roľníci. Čo sa týka právnických osôb, ziskových neziskových osoby sú v prevahe o 14 % nad ziskovými osobami.

Tabuľka 23: Prehľad vybraných podnikateľských subjektov v obci Vyšná Olšava

Názov zamestnávateľa	Podnikateľská činnosť zamestnávateľa
Richard Olčák - RIKI	autodoprava, predaj stavebných materiálov
SY a JA, s.r.o.	gáter
Ladislav Kačmár LATKA	stolárska činnosť
Andrea Kasardová	potraviny
Jozef Dráb	pohostinstvo, piváreň

Zdroj: info obce

1.3.7 Hospodárenie obce

Obec Vyšná Olšava pri hospodárení musí dodržiavať Zákon č. 583/2004 Z. z. o rozpočtových pravidlách územnej samosprávy a o zmene a doplnení niektorých zákonov (v znení č. 611/2005 Z. z., 324/2007 Z. z., 54/2009 Z. z., 426/2013 Z. z., 361/2014 Z. z.) a má mať vypracované a schválené Zásady hospodárenia a nakladania s majetkom obce.

Rozpočet obce je základným nástrojom finančného hospodárenia v príslušnom rozpočtovom roku, ktorým sa riadi financovanie úloh a funkcií obce v príslušnom rozpočtovom roku. Rozpočtový rok je zhodný s kalendárnym rokom.

Príjmy rozpočtu obce sú:

- Daňové príjmy
- Dane z majetku
- Dane za tovary a služby
- Príjmy z podnikania a z vlastníctva
- Administratívne poplatky a iné poplatky a platby

- f) Kapitálové príjmy
- g) Úroky z tuzemských úverov, pôžičiek, návratných finančných výpomoci, vkladov a ážio
- h) Iné nedaňové príjmy
- i) Tuzemské bežné granty a transfery
- j) Tuzemské a kapitálové granty a transfery

Tabuľka 24: Aktíva a pasíva obce Vyšná Olšava za rok 2013 a 2014 v EUR

Obec	Aktíva – majetok spolu		Pasíva – hospodárenie obce	
	Rok 2013	Rok 2014	Rok 2013	Rok 2014
Vyšná Olšava	1 666 497,46	1 801 670,64	1 666 497,46	1 801 670,64

Zdroj: <http://www.registeruz.sk/>

Výdavky rozpočtu obce - z rozpočtu obce sa uhrádzajú:

- a) Mzdy, platy služobné príjmy a ostatné osobné vyrovnania
- b) Poistné a príspevok do poisťovní
- c) Tovary a služby
- d) Bežné transfery
- e) Splácanie úrokov a ostatné platby súvisiace s úvermi, pôžičkami a návratnými finančnými výpomocami
- f) Obstarávanie kapitálových aktív

Tabuľka 25: Náklady obce Vyšná Olšava v r. 2013 a 2014

Skupina nákladov	Rok 2014	Rok 2013
50 – Spotrebné nákupy	50 897,23 €	52 416,50€
51 – Služby	38 120,28 €	34 210,14 €
52 – Ostatné náklady	191 054,07 €	167 919,68 €
53 – Dane a poplatky	0,00 €	0,00 €
54 – Ostatné náklady na prevádzkovú činnosť	3 243,20 €	2 701,80 €
55 – Odpisy, rezervy a opravné položky z prevádzkovej činnosti a finančnej činnosti a zúčtovanie časového rozlíšenia	11 111,64 €	11 937,43 €
56 – Finančné náklady	1 211,33 €	1 215,57 €
57 – Mimoriadne náklady	0,00 €	0,00 €
58 – Náklady na transfery a náklady z odvodu príjmov	650,00 €	1 087,91 €
SPOLU	296 287,75 €	271 489,03 €

Zdroj: <http://www.registeruz.sk/>

Tabuľka 26: Výnosy obce Vyšná Olšava v r. 2013 a 2014

Skupiny výnosov	Rok 2014	Rok 2013
60 – Tržby za vlastné výkony a tovar	26 732,09 €	35 190,44 €
61 – Zmena stavu vnútroorganizačných zásob	0,00 €	0,00 €
62 – Aktivácia	0,00 €	0,00 €
63 – Daňové a colné výnosy a výnosy z poplatkov	157 912,29 €	135 470,75 €
64 – Ostatné výnosy z prevádzkovej činnosti	276,40 €	3 789,70 €
65 – Zúčtovanie rezerv a opravných položiek z prevádzkovej činnosti a finančnej činnosti a zúčtovanie časového rozlíšenia	2 871,33 €	7 044,53 €
66 – Finančné výnosy	4,68 €	3,72 €
67 – Mimoriadne výnosy	0,00 €	0,00 €
68 – Výnosy z transferov a rozpočtových príjmov v štátnych rozpočtových organizáciách a príspevkových organizáciách	0,00 €	0,00 €
69 – Výnosy z transferov a rozpočtových príjmov v obciach, vyšších územných celkoch a v rozpočtových organizáciách a príspevkových organizáciách zriadených obcou alebo vyšším územným celkom	150 275,05 €	111 303,02 €
SPOLU	338 071,84 €	292 802,16 €

Zdroj: <http://www.registeruz.sk/>

1.4 Environmentálna charakteristika

1.4.1 Geomorfologické a geologické pomery

Región orograficky patrí do oblasti Nízkych Beskýd, ktorá sa nachádza na rozhraní západokarpatskej, východokarpatskej a panónskej oblasti, v geomorfologickom celku Ondavská vrchovina. Reliéf Nízkych Beskýd je typicky flyšový. Rôzna odolnosť flyšových hornín podmieňuje vznik mierne až stredne zvlneného reliéfu územia. Ondavská vrchovina sa vyznačuje dosť nepravidelným striedaním chrbtov, kratších masívov a zníženín. Ploché chrbty tvorené pieskovcovým súvrstvom majú pomerne konštantné výšky. Erózne-denudačné procesy najmä v málo odolnom ílovcovom súvrství vymodelovali menšie kotliny a brázdy, ktoré sú zvýraznené mladými tektonickými poruchami. Jednou z nich je Stropkovská brázda, rozprestierajúca sa v okolí Stropkova. Širšie okolie Stropkova má akumulčný riečny reliéf s

nepatrným uplatnením litológie. Pri tvorbe reliéfu v údolnej nive a priľahlých svahoch sa uplatňujú akumulčno-erózne procesy. Územie okresu je charakteristické eróžno-denudačným pahorkatinno-vrchovinovým reliéfom. Časť územia na juhu okresu pozdĺž rieky Ondava predstavuje akumulčný reliéf. Na geomorfologickej stavbe územia sa zúčastňujú výlučne jednotky Východných Karpát. Sú zastúpené Nízkymi Beskydami, s pohoriami Ondavská a Laborecká vrchovina. Ondavská vrchovina je charakteristická striedaním pomerne vyrovnaných chrbtov smeru SZ – JV s eróznou brázdou Stropkovskou. Chrbty sú pomerne vyrovnané a skláňajú sa smerom k juhu. Doliny sú založené v osiach synklinál, respektíve prerezávajú antiklinálne chrbty systémom riečnych prelomov. V dnách dolín je vytvorený fluviálny reliéf s riečnymi nivami, riečnymi terasami rôznych generácií, ale aj malými náplavovými kužeľmi. Ondavská vrchovina – horský krajinný celok v provincii Východných Karpát v oblasti Nízkych Beskyd. Na Východ ho ohraničuje Laborecká vrchovina, na juhu Beskydské predhorie, na západe Čergov, na severozápade Ľubovnianska vrchovina, na severe Busov a štátna hranica s Poľskou republikou. Ondavská vrchovina je pretiahnutá v smere severozápad – juhovýchod s maximálnou dĺžkou 87 km a maximálnou šírkou 45 km. Celková rozloha je vyše 1800 km². Amplitúda reliéfu kolíše od 101 – 310 m, stredný uhol sklonu je 6° - 14°. Kým v juhovýchodnej časti je mierne modelovaný pahorkatinný až vrchovinový reliéf s nadmorskou výškou chrbtov 300 – 500 m (tu je najnižší bod v nive Ondavy 145 m), v strednej a severozápadnej časti je vrchovinový reliéf so stúpajúcou nadmorskou výškou chrbtov v medziach 500 – 700 m (tu je najvyšší bod Ondavskej vrchoviny Smilniansky vrch 750 m). Ondavská vrchovina je typom pohoria s príkrovovo-vrásovou stavbou. Územie budujú jednotky magurského flyšu. Striedajú sa tu prvky račianskej, bystrickej a čergovskej jednotky v zastúpení rôznych druhov pieskovcov, bridlíc, ílovcov a slieňov. Typický flyšový reliéf Ondavskej vrchoviny charakterizujú mierne hladko modelované tvary. Pre celé územie je morfológicky príznačné striedanie pozdĺžnymi depresiami – brázdami, prípade kotlinkami. Prejavuje sa tu silná korelácia reliéfu s odolnosťou hornín a štruktúrou. Eróžno-denudačnými procesmi boli na odolnejších pieskovcových súvrstviach vypreparované vyvýšené pretiahnuté chrbty alebo osamotené ploché tvrdoše, na mäkkých ílovcových a slienitých súvrstviach pretiahnuté zníženiny – brázdy. Niektoré z nich majú aj ráz kotlinkiek. Významným prvkom reliéfu Ondavskej vrchoviny sú veľmi časté plošné aj kryhové zosuny a na odlesnených stráňach silná výmoľová erózia. Laborecká vrchovina vystupuje v území len svojimi najzápadnejšími členmi. Striedajú sa tu masívne chrbty tvoriace mohutné antiklinály s pozdĺžnymi depresiami (Repejovská a Mikovská brázda). Tu sa vyvíja riečna sieť so slabo vyvinutými riečnymi nivami, ale aj riečnymi terasami a náplavovými kužeľmi.

Z hľadiska geologickej stavby sa okres Stropkov nachádza vo vonkajšom karpatskom flyšovom pásme. Najväčšiu úlohu pri formovaní flyšového reliéfu zohrala rozdielna geomorfologická hodnota súvrství flyšu ílovcového vývoja a flyšu pieskovcového vývoja. Flyš obidvoch vývojov, ukladaný vo vrchnej kriede a v paleogéne v rôzne širokých čiastkových sedimentačných priestoroch, sa vrásnením zhrnul medzi eocénom a oligocénom a po oligocéne do pásiem. Severne od bradlového pásma sa tieto vrásy sunuli ako príkrovy smerom k vonkajšiemu predpoliu Karpát. Južne, v priestore dnešného pásma stredných Karpát, sa flyš len mierne zvrásnil. Severne od bradlového pásma sa u nás vyskytujú dve flyšové tektonické jednotky. Severnejší pás tvoria tektonické jednotky vonkajšej flyšovej skupiny. Jej príkrovy sa vyskytujú vo Východných Karpatoch východne od Dukly (duklianske vrásy). Jadrá dlhých synklinálnych pásov v smere SZ-JV tvorí flyš ílovcového vývoja. Antiklinálne pruhy tvoria pomerne odolné a masívne vrchnokriedové pieskovce, ktoré eróznodenučné procesy pretvorili na pásma vyšších horských chrbtov alebo na rad výraznejších vrchov, navzájom oddelených hlbokými dolinami - prielomami potokov tečúcich priečne na smer vrstiev. Jadrá synklinálnych pruhov vytvárajú detailne zvrásnené krosnianske a menilitové vrstvy z ílovcového flyšu. Eróznodenučné procesy vytvorili na nich dlhé brázdy. Pásma vrchov na pieskovcoch sú porastené hlbokými lesmi a sú zväčša bez dedín. Flyš tektonickej jednotky, ktorý tvorí magurské vrstvy, máva častejšie práve opačný sled odolnosti vrstiev flyšových hornín ako v jednotke vonkajšej flyšovej skupiny. Staršie vrstvy flyšu ílovcového vývoja tvoria jadrá antiklinál. V bystrickej jednotke staršie členy (paleogén až stredný eocén) tvorí prevažne flyš ílovcového vývoja a mladšie členy zasa prevažne flyš pieskovcového vývoja. Eróznodenučné procesy tu vytvorili na antiklinálnych pruhoch erózne brázdy. Podložený ílovcový flyš z paleocénu až spodného eocénu, vystupujúci v jadrách antiklinál, tvorí v povodí hornej Ondavy. V pohraničnom pásme Nízkych Beskýd v okolí Zborovského a Duklianskeho priesmyku a v povodí Chotčianky a sa striedajú monotónne užšie pásy ílovcového flyšu s podobnými pásmi pieskovcového flyšu (zlínske vrstvy) zo stredného a vrchného eocénu. To spôsobuje, že sa tu monotónne striedajú úzke a dlhé pásy pieskovcových chrbtov a eróznodenučné brázdy na pruhoch flyšu ílovcového vývoja. Staršie treťohory sú zastúpené magurskou tektonickou jednotkou, jej račanskou litofaciálnou jednotkou. Severne od Stropkova sa nachádzajú zlínske vrstvy, reprezentované makovickými pieskovecami, jemnozrnnými a hrubozrnnými drobovými pieskovecami stredného až vrchného eocénu. Ďalej na sever vystupujú spod makovických pieskovcov belovežské vrstvy zastúpené červenými a zelenými ílovcami v striedaní s tenkolavicovitými pieskovecami s hieroglyfmi spodného eocénu. Dosahujú hrúbku viac ako 1500 m. Východné a západné svahy údolia Ondavy sú budované striedajúcimi sa

vrstvami pieskovecov a sivých ílovcov s lastúrnatým rozpadom i vápnitých ílovcov zlínskych vrstiev. Stratigraficky patria k strednému a vrchnému eocénu. V údolnej nive Ondavy a Chotčianky sú horniny treťohôr prekryté riečnymi a svahovými usadeninami štvrtohôr. Na úpätí východných svahov južne od Stropkova a v údolí Chotčianky sa nachádzajú hlinité a kamenité sedimenty. Ich hrúbka priemerne nepresahuje 5-8 m. Západnú časť údolia Ondavy v šírke 50-100m tvorí druhá terasa mladších štvrtohôr. Budovaná je piesčitými štrkami, ktoré dosahujú hrúbku 2 až 5 metrov. Ostatná časť údolia Ondavy je vyplnená riečnymi štrkami, štrkami s hlinitou a piesčitou prímесou a hlinami.

(Zdroj: PHSR mesta Stropkov 2013 – 2022)

1.4.2 Hydrologické pomery

Z hydrografického hľadiska územie kraja leží na hlavnom európskom rozvodí. Celé územie obce patrí k úmoriu Čierneho mora, do povodia Bodrogu. Cez obec Vyšná Olšava preteká potok Olšavka, ktorý priberá prítok zo SV svahu Chraste a na dolnom konci obce priberá sprava prítok zo SZ svahu Muchovej hory.

1.4.3 Klimatické pomery

Veľká časť okresu parí do teplej klimatickej oblasti, podhorské časti patria mierne teplej oblasti a horské sú zaradené do chladnej oblasti. V území prevláda S-J prúdenie, pričom je silne zohľadnená miestna orografia. Teplá oblasť je reprezentovaná teplým, mierne vlhkým okrskom s chladnou zimou. Priemerné januárové teploty sú –2 až –5 °C a júlové 17,5 až 19,5 °C. Ročný úhrn zrážok je 600 – 800 mm. Zaberá prevažne alúviu rieky Ondavy. Mierne teplá oblasť je zastúpená vrchovinným, mierne teplým, mierne vlhkým až vlhkým okrskom s chladnou klímou, ktorý sa nachádza v nadmorských výškach nad 500 m. n. m. Januárové teploty tu dosahujú –3,5 až –6 °C, júlové 17 až 17,5 °C. Ročné úhrny zrážok sú 650 – 850 mm. Zaberá podhorskú oblasť, časť skoro celej flyšovej oblasti pahorkatín v okrese. Chladná oblasť je zastúpená mierne vlhkým okrskom. Januárové teploty dosahujú –4 až –6,5 stupňov, júlové 13,5 až 17 °C. Snehová pokrývka dosahuje nad 50 cm a trvá 120 až 160 dní v roku.

1.4.4 Pedologické pomery

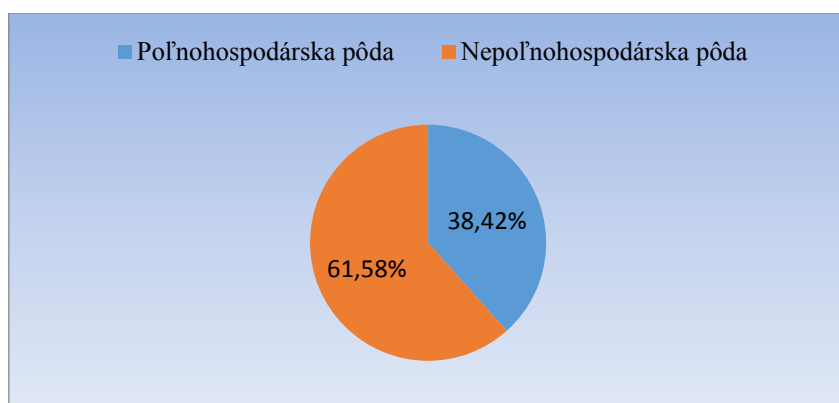
Celková výmera územia obce je 1 377,2 ha, výmera poľnohospodárskej pôdy je 529,12 ha (38,42 %) a nepoľnohospodárskej pôdy 848,08 ha (61,58 %). Z poľnohospodárskej pôdy má najväčšie zastúpenie trvalý trávny porast, z nepoľnohospodárskej pôdy je to lesný pozemok.

Tabuľka 27: Rozdelenie pôdneho fondu obce Vyšná Olšava v roku 2014

Pôdny fond	Výmera v m2
Celková výmera územia obce	13 772 080
Poľnohospodárska pôda - spolu	5 291 244
Poľnohospodárska pôda - orná pôda	934 620
Poľnohospodárska pôda - chmeľnica	0
Poľnohospodárska pôda - vinica	0
Poľnohospodárska pôda - záhrada	118 127
Poľnohospodárska pôda - ovocný sad	0
Poľnohospodárska pôda - trvalý trávny porast	4 238 497
Nepoľnohospodárska pôda - spolu	8 480 836
Nepoľnohospodárska pôda - lesný pozemok	7 342 136
Nepoľnohospodárska pôda - vodná plocha	197 680
Nepoľnohospodárska pôda - zastavaná plocha a nádvorie	324 683
Nepoľnohospodárska pôda - ostatná plocha	616 337

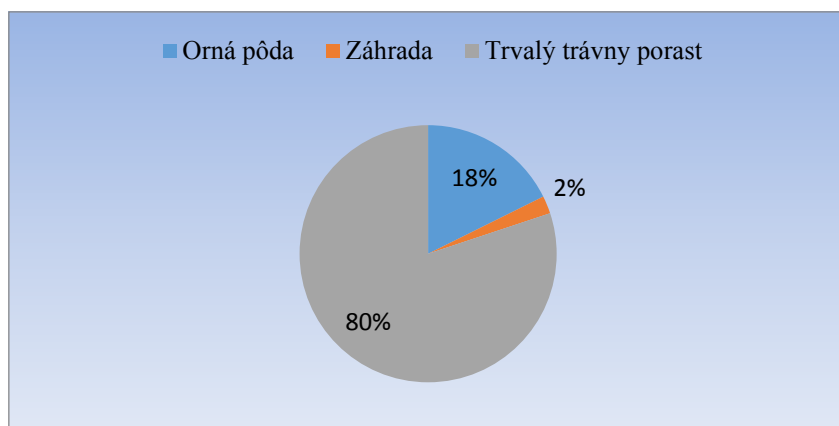
Zdroj: ŠÚ SR

Graf 18: Rozdelenie pôdneho fondu obce Vyšná Olšava v r. 2014

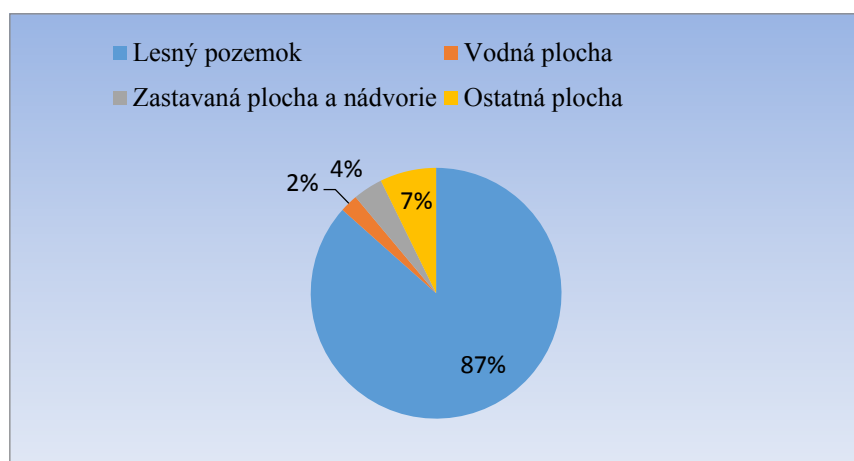

Zdroj: vlastné spracovanie

Graf 19: Rozdelenie poľnohospodárskej pôdy v obci Vyšná Olšava v r. 2014

Graf 20: Rozdelenie nepoľnohospodárskej pôdy v obci Vyšná Olšava v r. 2014

Zdroj: vlastné spracovanie

Tabuľka 28: Štruktúra pôdných typov v okrese Stropkov

Pôdny typ	Zastúpenie v %
FM – fluvizem	12,70
ČA – čiernica	-
ČM – černoziem	-
RM – regozem	-
HM – hnedozem	-
LM – livizem	0,25
KM – kambizem	77,94
PZ – podzol	-
PG – pseudoglej	8,29
RA – rendzina	0,50
OM – organozem	-
SK - slanisko, SC – slanec	-
LI - litozem, RN – ranker	-
GL – glej	0,03
KT – kultizem	-
INÉ - litozeme, rankre, rendziny resp. kambizeme a ich komplexy na zrázoch	0,29

Zdroj: http://www.podnemapy.sk/portal/reg_pod_infoservis/pt/pt.aspx

Väčšina pôd v okolí obce bola ovplyvnená činnosťou človeka. Ich úrodnosť bola negatívne ovplyvnená najmä zmenou obehu minerálnych látok. Zníženie úrodnosti pôd zavinilo nahradenie prirodzeného hnojiva umelým. Ďalšie negatíva v oblasti hospodárenia s pôdou sa prejavujú vo forme nesystémových úprav, ako napr. likvidácia rozptýlenej zelene a rekultivácia

pôdy, ktoré narušili vodný režim v krajine a podporili negatívny vplyv vodnej a veternej erózie. Rozsiahle plochy sú tiež ovplyvnené kyslými dažďami a prašným spádom.

Po získaní členstva v EÚ sa pôda na území SR stala súčasťou zdrojov pôdy Európskeho spoločenstva a tým aj časťou ekonomického, ekologického a sociálneho potenciálu pôdy Európskej únie s požiadavkou na vyspelý a fungujúci systém jej ochrany a správneho využívania. Na podporu týchto záujmov je vyčlenená pomoc Európskej únie, avšak len za predpokladu, že bude vytvorené kvalitné a odborné zázemie, právne a legislatívne podmienky a samozrejme aj vyspelý výkon činností v štátnej správe.

1.4.5 Fauna, flóra a vegetácia

V súčasnosti je druhové a priestorové zloženie bioty výsledkom zmien, ktoré sú odrazom vplyvu človeka na prírodné pomery tohto územia. Pôvodné živočíšne i rastlinné spoločenstvá sú z väčšiny priestoru vytlačené a pozmenené.

Z drevín prevláda buk lesný, s rôznym výskytom autochtónnej jedle bielej, javor, lipa, brest horský, jaseň, hrab, borovica lesná, smrekovec, dub zimný, umelo je vysadený smrek obyčajný. V bylinných spoločenstvách sa prelínajú druhy Východných a Západných Karpát a súčasne sa vyskytujú typické horské druhy karpatských bučín a vrcholových lúk s nížinnými teplomilnými druhmi, ktoré sem zasahujú z južných oblastí. Z významných druhov Východných Karpát sa vyskytuje scila dvojlistá východná (*Scilla bifolia ssp. subtriphylla*), razivka smradľavá (*Aposeris foetida*), čemerica purpurová (*Helleborus purpurascens*), kostihoj srdcovitý (*Symphytum cordatum*), telekia ozdobná (*Telekia speciosa*), mliečnik rakúsky Sojákov (*Euphorbia austriaca ssp. sojakii*), zvonček konáristý jedľový (*Campanula patula ssp. abietina*), kosatec trávolistý pašachorový (*Iris graminea ssp. pseudocyperus*), iskerník karpatský (*Ranunculus carpaticus*), prilbica metlinatá (*Aconitum paniculatum*), silenka pochybná (*Silene dubia*), fialka odchýlená (*Viola declinata*). Z vápnomilných druhov je významný jelení jazyk celolistý (*Phyllitis scolopendrium*), pichliač lepkavý (*Cirsium erisithales*), zvonovník hlavatý (*Phyteuma orbiculare*). Z horských druhov sa vyskytuje jastrabník pomarančový (*Hieracium aurantiacum*), papradka alpínska (*Athyrium distentifolium*), rebrovka rôznolistá (*Blechnum spicant*), objímavka obyčajná (*Streptopus amplexifolius*), kostrava horská (*Festuca drymeia*) a iné.

K významným charakteristickým druhom fauny stavovcov patrí mlok karpatský (*Triturus montandoni*), salamandra škvrnitá (*Salamandra salamandra*), jašterica živorodá (*Lacerta vivipara*) a iné. Triedu vtákov reprezentujú bocmán čierny (*Ciconia nigra*), orešnica perlavá (*Nucifraga caryocatactes*), tesár čierny (*Dryocopus martius*), orol skalný (*Aquila chrysaetos*),

orol kriľavý (*Aquila pomarina*), haja tmavá (*Milvus migrans*), haja červená (*Milvus milvus*), myšiak hôrny (*Buteo buteo*), východokarpatský endemit sova dlhochvostá (*Strix uralensis*). Z význačných druhov cicavcov tu žije tchor norok (*Plutorius lutreola*), mačka divá (*Felis silvestris*), rys ostrovid (*Lynx lynx*), vlk obyčajný (*Canis lupus*), medveď hnedý (*Ursus arctos*). (Zdroj: PHSR mesta Stropkov 2013-2022)

1.4.6 Chránené územia prírody

Za osobitne chránené časti prírody a krajiny sa podľa zákona č. 543/2002 Z. z. o ochrane prírody a krajiny v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon č. 543/2002 Z. z.“) považujú územia, ktoré sú vyhlásené za chránené územia (územná ochrana) a chránené druhy rastlín a živočíchov (druhovú ochranu). Územná ochrana je ochrana územia v 2. až 5. (najvyššom) stupni ochrany podľa zákona č. 543/2002 Z. z. Na území, ktorému sa neposkytuje územná ochrana v 2. až 5. stupni ochrany, platí podľa zákona č. 543/2002 Z. z. 1. stupeň ochrany.

Natura 2000 je názov sústavy chránených území členských krajín Európskej únie a hlavným cieľom jej vytvorenia je zachovanie prírodného dedičstva, ktoré je významné nielen pre príslušný členský štát, ale najmä pre EÚ ako celok. Táto sústava chránených území má zabezpečiť ochranu najvzácnejších a najviac ohrozených druhov voľne rastúcich rastlín, voľne žijúcich živočíchov a prírodných biotopov vyskytujúcich sa na území štátov Európskej únie a prostredníctvom ochrany týchto druhov a biotopov zabezpečiť zachovanie biologickej rôznorodosti v celej Európskej únii.

Z hľadiska územnej ochrany prírody do katastrálneho územia Vyšná Olšava nezasahuje žiadne chránené územie národného alebo európskeho významu a nenachádza sa tu žiadne chránené vtáčie územie.

Na území okresu Stropkov sa nachádza chránené vtáčie územie: *Laborecká vrchovina*.

V okrese Stropkov sa nachádza iba 1 chránené územie: *Horný tok Chotčianky* v k. ú. Driečna. (Zdroj: <http://www.sopsr.sk/natura/index1.php?p=4&sec=5&kod=SKUEV0759>)

1.4.7 Odpadové hospodárstvo

Obec je zodpovedná za nakladanie s odpadmi (Zákon č. 79/2015 Z. z. o odpadoch a o zmene a doplnení niektorých zákonov), ktoré vznikli na území obce a tieto podrobnosti o nakladaní s odpadmi obec upravuje vo všeobecne záväznom nariadení (VZN). Náklady na činnosti nakladania s komunálnymi odpadmi a drobnými stavebnými odpadmi hradí obec z miestneho poplatku podľa zákona o miestnych daniach a miestnom poplatku za komunálne odpady.

V obci sa zabezpečuje zber a vývoz tuhého komunálneho odpadu a separovaného odpadu. V roku 2015 predstavoval TKO 50,54 t a separované zložky: plasty (0,6 t), papier (0,8 t) a sklo (0,7 t). Zber, odvoz a likvidáciu zabezpečuje firma Služba Stropkov.

(Zdroj: OcÚ Vyšná Olšava (Hlásenie o vzniku odpadu a nakladania s ním r. 2015))

1.5 Vyhodnotenie väzieb na koncepčné dokumenty VÚC PSK

V zmysle zákona o prechode niektorých pôsobností z orgánov štátnej správy na obce a na vyššie územné celky prevzal samosprávny kraj kompetencie v oblasti regionálneho rozvoja, medzi ktoré patrí aj vykonávanie stratégie regionálneho rozvoja, koordinovanie úloh súvisiacich so zabezpečovaním hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja územia, koordinovanie plnenia koncepcií rozvoja samosprávneho kraja. Samosprávny kraj zabezpečuje a koordinuje vypracovanie odvetvových koncepcií a stratégií hospodárskeho a sociálneho rozvoja kraja. Tie sú základnými dokumentmi, na základe ktorých sa realizuje rozvoj kraja. Výkon kompetencií v oblasti regionálneho rozvoja zabezpečuje PSK prostredníctvom odboru regionálneho rozvoja. Prešovský samosprávny kraj (PSK) v súlade so zákonom č. 309/2014 Z. z., ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 539/2008 Z. z. o podpore regionálneho rozvoja, v súčasnosti je na pripomienkovaní nový strednodobý rozvojový dokument PSK, ktorým je: „Program hospodárskeho a sociálneho rozvoja Prešovského samosprávneho kraja na obdobie 2014 - 2020“ (PHSR PSK 2014 -2020) a tiež sa spracováva nový územný plán PSK. Nový Program hospodárskeho a sociálneho rozvoja Prešovského samosprávneho kraja (PHSR PSK 2014 - 2020), spolu s novým územným plánom kraja, je základným kľúčovým dokumentom pre riadenie samosprávy, ktorý vychádza z poznania situácie a konkrétnych potrieb obyvateľov, podnikateľov, záujmových skupín a ďalších subjektov pôsobiacich v území, formuluje svoju predstavu o budúcnosti spolu s činnosťami, investičnými projektmi a inými konkrétnymi aktivitami a spolu s návrhom na zdrojové krytie ich zabezpečenia.

1.6 SWOT analýza

SWOT analýza obce Vyšná Olšava bola použitá ako metóda, ktorá vychádza:

- z analýzy doterajšieho vývoja,
- súčasného stavu obce s uvedením jej silných stránok,
- súčasného stavu obce s uvedením jej slabých stránok,
- jej potenciálnych rozvojových zdrojov – príležitostí (šancí),
- jej potenciálnych ohrození rozvojových zámerov – hrozieb (rizík).

Silné stránky obce predstavujú potenciálne faktory ďalšieho rozvoja obce vo všetkých základných oblastiach. Vytvárajú východiskovú základňu pre stanovenie reálnych rozvojových cieľov.

Slabé stránky obce predstavujú limitujúce faktory rozvojových zámerov a oblastí, na ktoré treba sústrediť pozornosť orgánov samosprávy.

Príležitosti (šance) sú faktormi, ktoré umožňujú pri ich využití naplnenie rozvojových zámerov obce, ich reálnosť a urýchlenie. Poznanie reálnych príležitostí je východiskom stanovenia splniteľných rozvojových cieľov.

Ohrozenia (riziká) predstavujú skutočnosti, ktoré môžu negatívne ovplyvniť resp. spomaliť realizáciu strategických cieľov rozvoja obce. Dôsledná analýza možností vzniku rizík na celospoločenskej i komunálnej úrovni predstavuje predovšetkým analýzu možností pri zabezpečovaní finančných zdrojov.

Tabuľka 29: SWOT analýza ekonomickej oblasti

Ekonomická oblasť	
Silné stránky	Slabé stránky
poloha obce (koncová obec) jazdí málo áut blízkosť krajského mesta – Prešov prítomnosť atraktívneho prostredia propagácia obce prostredníctvom internetu a iných komunikačných médií výborná spolupráca obce s podnikateľmi a neziskovými organizáciami	zlý technický stav miestnych komunikácií chýbajú chodníky v obci nevyhovujúci technický a energetický stav obecných budov územný plán obce chýbajú turistické chodníky a cyklotrasy
Príležitosti	Ohrozenia
rekonštrukcia miestnych komunikácií vybudovanie chodníkov vybudovanie turistického chodníka rekonštrukcia a zateplenie OcÚ a KD rekonštrukcia hasičskej zbrojnice územný plán obce spolupodieľanie sa na vytváraní nových pracovných príležitostí	poškodzovanie miestnych komunikácií ohrozovanie bezpečnosti a zdravia obyvateľov znehodnotenie obecného majetku zvyšovanie prevádzkových nákladov nepriaznivý ekonomický a sociálny vývoj v spoločnosti, existenčné podmienky pre zabezpečenie rodiny

cezhraničná spolupráca s PL potreba využitia verejných zdrojov (EÚ, SR) a úverových prostriedkov	nedostatok finančných prostriedkov určených na rozvoj a renováciu obce neúspešnosť predkladaných žiadostí o nenávratný finančný príspevok z fondov EÚ a štátneho rozpočtu
---	--

Tabuľka 30: SWOT analýza sociálnej oblasti

Sociálna oblasť a občianska vybavenosť	
Silné stránky	Slabé stránky
takmer homogénna národnostná a náboženská štruktúra obyvateľstva predpoklady priaznivého migračného vývoja počtu obyvateľstva existencia predškolského a školského zariadenia priamo v obci existencia kultúrneho domu	pomerne vysoká nezamestnanosť v okrese a v kraji absencia pošty v obci absencia zdravotného strediska v obci nezrekonštruované obecné budovy na kultúrnu a športovú činnosť málo kultúrnych a športových podujatí chýba priestor na voľnočasové aktivity
Príležitosti	Ohrozenia
rekonštrukcia ZŠ výstavba novej MŠ výstavba športovej haly oprava športového areálu vybudovanie detského ihriska kultúrno-vzdelávacie akcie pre rôzne vekové kategórie vytvorenie oddychovej zóny	zhoršujúca sa sociálna situácia niektorých skupín obyvateľstva nedostatočná podpora zo strany VÚC a štátu vo sfére občianskej vybavenosti rozpad spoločenských, komunitných a rodinných vzťahov

Tabuľka 31: SWOT analýza environmentálnej oblasti

Environmentálna oblasť	
Silné stránky	Slabé stránky
<p>pokojný a tichý prostredie</p> <p>krásna príroda</p> <p>zdravý ŽP</p> <p>dostatok priestorov pre budovanie oddychových zón v obci</p> <p>plynifikácia obce</p>	<p>neskolaudovaný vodovod</p> <p>chýba kanalizácia v obci</p> <p>je potrebný častejší vývoz TKO</p> <p>všeobecný nezáujem znečisťovateľov na zlepšovaní ŽP a odstraňovaní príčin existencie divokých skládok</p>
Príležitosti	Ohrozenia
<p>znižovanie znečisťovania ŽP formou zvyšovania úrovne environmentálneho povedomia</p> <p>realizácia obecného parku (zeleň a lavičky)</p> <p>úprava verejných priestranstiev</p> <p>odstránenie tzv. divokých skládok v obci</p> <p>skolaudovanie vodovodu v obci</p> <p>bezpečné odvádzanie odpadových vôd vybudovaním kanalizácie a ČOV</p> <p>rekonštrukcia mostov</p> <p>možnosti získania finančných prostriedkov z fondov EÚ a štátneho rozpočtu</p>	<p>znečistenie životného prostredia, ohrozovanie obce prašnosťou, a znečisťovaním ovzdušia vplyvom zveľaďovania technickej a občianskej infraštruktúry</p> <p>ohrozovanie čistoty spodných vôd septikmi</p> <p>nárast množstva vznikajúceho komunálneho odpadu</p> <p>vytváranie nepovolených, tzv. divokých skládok</p>

SWOT analýza silných a slabých stránok, príležitostí a ohrození poskytla prehľad potenciálnych obmedzení i možností pri ďalšom rozvoji obce. Na základe zhodnotenia SWOT analýzy je nevyhnutné stanoviť priority strategických cieľov v jednotlivých oblastiach a prijať opatrenia na zabezpečenie ich dosiahnutia. Analýza príležitostí a ohrození umožnila odhaliť doteraz nevyužívané šance a súčasne definovať riziká, s ktorými sa samospráva môže v ďalšom období stretnúť.

2 Strategická časť

Strategická časť obsahuje stratégiu rozvoja obce pri zohľadnení jeho vnútorných špecifik a určí hlavné ciele a priority rozvoja obce pri rešpektovaní princípov regionálnej politiky v záujme dosiahnutia vyváženého udržateľného rozvoja územia. Nadväzuje na výsledky komplexných analýz uvedených v rámci sociálnych a ekonomických východísk a na SWOT analýzu, pričom sa snaží odstrániť alebo zmierniť identifikované disparity pomocou určených faktorov rozvoja. Nakoľko proces strategického plánovania tvorí vertikálne aj horizontálne prepojený systém, aj v prípade definovania stratégie platí priama previazanosť medzi jednotlivými programovými dokumentmi.

Táto časť obsahuje:

- víziu územia,
- strategický cieľ,
- výber a popis špecifických cieľov v jednotlivých politikách, oblastiach rozvoja - ekonomická (hospodárska), sociálna, environmentálna.

Vízia: „Obec Vyšná Olšava bude príjemným a pokojným miestom pre bývanie s vidieckym rázom, kvalitnou infraštruktúrou, základnou občianskou vybavenosťou a spoločenským životom“.

Strategický cieľ: *Zvýšenie schopnosti obce rozvíjať sa komplexne, so zámerom zabezpečenia trvalo udržateľného rozvoja obce a so zreteľom na ochranu a tvorbu životného prostredia.*

Tabuľka 32: Prehľad špecifických cieľov a opatrení v ekonomickej oblasti

Prioritná oblasť - Ekonomická (hospodárska)	
Cieľ 1: Zvyšovanie konkurencieschopnosti obce	Cieľ 2: Zlepšenie základných služieb v obci
Opatrenie 1.1 Vytváranie podmienok pre rozvoj cestovného ruchu Opatrenie 1.2 Zvýšenie efektívnosti vzájomnej spolupráce	Opatrenie 2.1 Optimálna sieť zrekonštruovaných verejných budov Opatrenie 2.2 Dostupné a bezpečné miestne komunikácie, chodníky a verejné priestranstvá

Špecifický cieľ 1: Zvyšovanie konkurencieschopnosti obce

Zdôvodnenie: Úlohou tohto cieľa je zvýšiť efektivitu vidieckej ekonomiky. Opatrenia sú zamerané na riešenie rozvoja podnikateľských subjektov, podporu cestovného ruchu zameraného na rozšírenie ponuky aktivít pre návštevníkov, propagáciu územia a budovanie partnerstiev na národnej a nadnárodnej úrovni. Propagácia širšieho územia je oveľa efektívnejšia, jednak z pohľadu využitia územia ako aj získania zdrojov financovania. Zároveň v rámci tohto cieľa je zahrnuté aj vypracovanie územného plánu obce Vyšná Olšava, nakoľko obec nemala doposiaľ územný plán.

Špecifický cieľ 2: Zlepšenie základných služieb v obci

Zdôvodnenie: Úlohou tohto cieľa je vybudovať základnú infraštruktúru a zabezpečiť kvalitatívnu a kvantitatívnu úroveň vybavenia zariadení infraštruktúry v obci, ktorá skvalitní život obyvateľom obce a ostatným návštevníkom obce. Infraštruktúra predstavuje kľúčový faktor zabezpečujúci rozvoj obce. Dobudovanie a modernizácia infraštruktúry prispieva k zlepšeniu kvality života miestnych obyvateľov a zvýšeniu dostupnosti a atraktívnosti obce. Odstránením havarijných situácií a zlepšením technicko - energetických vlastností na objektoch verejných budov sa znížia prevádzkové náklady, zníži sa environmentálna záťaž a zvýši sa estetická funkcia.

Tabuľka 33: Prehľad špecifických cieľov a opatrení v sociálnej oblasti

Prioritná oblasť - Sociálna
Cieľ 3: Zachovanie kultúrno – historického potenciálu obce
Opatrenie 3.1 Vybudovanie kultúrnej a športovej infraštruktúry a rozvoj kultúrnych a voľno časových aktivít

Špecifický cieľ 3: Zachovanie kultúrno – historického potenciálu obce

Zdôvodnenie: Najväčšími možnosťami pre kontakt a prácu s obyvateľmi do života obce je ich zaangažovanosť v oblasti kultúry a športu. Obec si uvedomuje potrebu kultúrnych a športových akcií a s tým spojenou nedostatočnou infraštruktúrou. Úlohou tohto cieľa je dobudovať kultúrnu a športovú infraštruktúru a zabezpečiť realizáciu tradičných kultúrnych a športových podujatí so zapojením širokej verejnosti.

Tabuľka 34: Prehľad špecifických cieľov a opatrení v environmentálnej oblasti

Prioritná oblasť - environmentálna
Cieľ 4: Zlepšenie starostlivosti o životné prostredie dobudovaním environmentálnej infraštruktúry a eliminácia nepriaznivých vplyvov na životné prostredie
Opatrenie 4.1 Racionálne využívanie vôd a odpadových vôd
Opatrenie 4.2 Ekonomický a ekologický systém odpadového hospodárstva

Špecifický cieľ 4: Zlepšenie starostlivosti o životné prostredie dobudovaním environmentálnej infraštruktúry a eliminácia nepriaznivých vplyvov na životné prostredie

Zdôvodnenie: S narastajúcou spotrebou vody a s tým spojeným vypúšťaním odpadových vôd je dôležité eliminovať vplyv negatívnych zložiek na životné prostredie. Úlohou tohto cieľa je dobudovanie environmentálnej infraštruktúry a s uplatnením environmentálne vhodných technológií, a v prípade výskytu nelegálnych skládok realizovať ich sanáciu.

3 Programová časť

Táto časť obsahuje:

- konkrétne opatrenia a projekty vrátane ich priradenia k jednotlivým prioritám,
- súbor ukazovateľov výsledkov a dopadov.

Tabuľka 35: Prehľad opatrení a projektov podľa prioritných oblastí

Opatrenie	Aktivita/Projekt	Prioritná oblasť /oblasť
1.1 Vytváranie podmienok pre rozvoj cestovného ruchu	1.1.1 Vybudovanie turistického chodníka	Ekonomická/environmentálna
	1.1.2 Územný plán obce - vypracovanie	Ekonomická
1.2 Zvýšenie efektívnosti vzájomnej spolupráce	1.2.1 Užšia spolupráca s o.z. a n.o.	Ekonomická
	1.2.2 Cezhraničná spolupráca s Poľskou republikou	Ekonomická
2.1 Optimálna sieť zrekonštruovaných verejných budov	2.1.1 Rekonštrukcia budovy obecného úradu a kultúrneho domu	Ekonomická/sociálna
	2.1.2 Výstavba novej MŠ	Ekonomická/sociálna
	2.1.3 Rekonštrukcia ZŠ	Ekonomická/sociálna
	2.1.4 Rekonštrukcia hasičskej zbrojnice	Ekonomická
2.2 Dostupné a bezpečné miestne komunikácie, chodníky a verejné priestranstvá	2.2.1 Rekonštrukcia miestnych komunikácií a mostov	Ekonomická
	2.2.2 Vybudovanie chodníkov	Ekonomická
	2.2.3 Realizácia obecného parku	Ekonomická/environmentálna
3.1 Vybudovanie kultúrnej a športovej infraštruktúry a rozvoj kultúrnych a voľno časových aktivít	3.1.1 Organizácia kultúrnych a športových podujatí	Sociálna
	3.1.2 Oprava športového areálu	Sociálna
	3.1.3 Výstavba športovej haly	Sociálna
4.1 Racionálne využívanie vôd a odpadových vôd	4.1.1 Vybudovanie kanalizácie a ČOV	Environmentálna
4.2 Ekonomický a ekologický systém odpadového hospodárstva	4.2.1 Odstránenie divokých skládok	Environmentálna

Tabuľka 36: Súbor ukazovateľov a výsledkov jednotlivých projektov

Projekt / aktivita	Výsledok	Dopad
1.1.1 Vybudovanie turistického chodníka	nové možnosti na turistiku	rozvoj cestovného ruchu
1.1.2 Územný plán obce - vypracovanie	vypracovanie územného plánu	dokumentácia pre územný rozvoj obce
1.2.1 Užšia spolupráca s o.z. a n.o.	aktívna spolupráca a spoločné projekty	prezentácia obce a podpora cestovného ruchu
1.2.2 Cezhraničná spolupráca s Poľskou republikou	aktívna spolupráca a spoločné projekty	prezentácia obce v zahraničí a realizácia spoločných projektov
2.1.1 Rekonštrukcia budovy obecného úradu a kultúrneho domu	výmena okien, strecha, zateplenie budovy, fasáda	úspora energie a finančných prostriedkov, estetická funkcia
2.1.2 Výstavba novej MŠ	zvýšenie kapacity MŠ	zlepšenie kvality vyučovacieho procesu
2.1.3 Rekonštrukcia ZŠ	zateplenie budovy, fasáda, strecha, kotelňa a výmena elektroinštalácie	zlepšenie kvality vyučovacieho procesu
2.1.4 Rekonštrukcia hasičskej zbrojnice	zateplenie budovy, fasáda	úspora energie a finančných prostriedkov, estetická funkcia
2.2.1 Rekonštrukcia miestnych komunikácií a mostov	rekonštrukcia poškodených a rozbitých úsekov ciest	ochrana majetku obce, bezpečná doprava
2.2.2 Vybudovanie chodníkov	nové chodníky	zlepšenie bezpečnosti chodcov
2.2.3 Realizácia obecného parku	zeleň a lavičky	nový priestor pre oddych
3.1.1 Organizácia kultúrnych a športových podujatí	organizácia rôznych spoločenských, kultúrnych a športových podujatí	stretávanie sa občanov navzájom, zlepšenie medziľudských vzťahov
3.1.2 Oprava športového areálu	zrekonštruovaný športový areál	bezpečnejší šport, estetická funkcia

3.1.3 Výstavba športovej haly	nová športová hala	viac možností pre športovanie
4.1.1 Vybudovanie kanalizácie a ČOV	kanalizácia a ČOV v obci – napojenie domácností	zabránenie znečistenia spodných vôd, čistejšie životné prostredie v obci
4.2.1 Odstránenie divokých skládok	sanácia nelegálnych skládok	čisté a zdravé životné prostredie, estetická funkcia

Zdroj: vlastné spracovanie

4 Realizačná časť

Realizačná časť PRO nadväzuje na programovú časť vo väzbe na program a navrhnuté ukazovatele. Realizačná časť obsahuje popis úloh jednotlivých partnerov, popis inštitucionálneho a organizačného zabezpečenia, popis komunikačnej stratégie PRO k jednotlivým cieľovým skupinám, systém monitorovania a hodnotenia a akčný plán s výhľadom na 2 roky ($x+2$) - vecný a časový harmonogram realizácie jednotlivých opatrení a projektov.

4.1 Inštitucionálne a organizačné zabezpečenie

Zabezpečenie realizácie a naplnenia Programu rozvoja obce bude dosiahnuté koordinovaným a širokospektrálnym pôsobením všetkých zainteresovaných cieľových skupín v obci v kombinácii s využitím schopností a skúseností všetkých zodpovedných osôb.

Projekty možno uskutočňovať vlastnými silami obce alebo za pomoci externistov. Práve prepojenie interných a externých nositeľov projektov urýchli proces realizácie stratégie, resp. môže prebiehať paralelne realizácia viacerých projektov naraz.

Riadiacim orgánom PRO na úrovni obce je **obecné zastupiteľstvo (OZ)**. Obecné zastupiteľstvo si môže zriadiť komisie ako svoje poradné orgány. Vo vzťahu k realizácii PRO obecné zastupiteľstvo berie na vedomie návrh strategickej časti dokumentu, schvaľuje celý dokument PRO a každoročne schvaľuje vyhodnotenie jeho plnenia, taktiež schvaľuje spolufinancovanie jednotlivých projektov financovaných z doplnkových zdrojov financovania a z prostriedkov rozpočtu obce. Obecné zastupiteľstvo v rámci hodnotenia PRO schvaľuje každoročne hodnotiace a monitorovacie správy, rozhoduje o zmenách a aktualizácii programu. Výkonným orgánom pre prípravu a realizáciu rozvojových projektov a aktivít PRO je **starosta obce**, ním riadené inštitúcie obce a vybraní partneri projektov. Orgány zodpovedajú za systém riadenia PRO a v prípade čerpania pomoci EÚ a dotácií i za systém riadenia pomoci, čerpanie dotácií a použitie úverových zdrojov.

4.2 Komunikačná stratégia

V obci je zabezpečený plynulý tok informácií a zabezpečenie činností potrebných pre realizáciu PRO, ako aj činností v rámci projektového cyklu na úrovni jednotlivých projektov, vrátane procesov s externými subjektmi (príprava projektovej dokumentácie, príslušné povolenia, proces verejného obstarávania, dodávky služieb, tovarov a stavebných prác) a prípravu žiadostí o doplnkové zdroje financovania.

Hlavným cieľom komunikačnej stratégie je komunikácia s občanmi a dosiahnutie stavu, aby bol každý občan o všetkých súvislostiach, ktoré pre neho z PRO a jeho realizácie vyplývajú,

informovaný včas, v dostatočnom rozsahu a primeranou formou. Podstatný a hlavný nástroj komunikácie obce predstavuje webová stránka obce (**www.vysnaolsava.sk**) so sprievodnými komunikačnými kanálmi: informačná tabuľa umiestnená pri obecnom úrade a miestny rozhlas. Ďalšími komunikačnými kanálmi sú zasadnutia obecného zastupiteľstva a informovanie občanov prostredníctvom zvolených poslancov obce.

4.3 Monitorovanie a hodnotenie

Monitorovanie plnenia programu rozvoja bude stálym a dlhodobým procesom zameraným na sledovanie kvalitatívnych a kvantitatívnych zmien pomocou vybraných ukazovateľov, cieľom ktorého bude získavanie informácií o skutočnom plnení opatrení zameraných na zmenu negatívneho vývoja, resp. o potrebe zmeniť ich výber alebo spôsob realizácie.

Proces monitorovania PRO sa vykonáva systematicky a priebežne počas celého trvania PRO až do ukončenie jeho platnosti a to na úrovni projektov. Základným prvkom monitorovania je projekt, na úrovni programu sa pripravuje súhrnná monitorovacia správa za príslušný rok. Vstupnými údajmi pre monitorovanie sú údaje z plánovaných a dosiahnutých ukazovateľov výstupu, výsledku a dopadu jednotlivých projektov. Výstupom monitorovania je **monitorovacia správa** za príslušný rok schválená v OZ.

Proces hodnotenia sa vykonáva na úrovni programu (PRO) systematicky a priebežne počas celého trvania programu. Proces hodnotenia z hľadiska jeho vykonávania je rozdelený na strategické a operatívne hodnotenie.

Dokument PRO musí prejsť v rámci procesu schvaľovania procesom strategického hodnotenia v zmysle príslušných ustanovení **Zákona NR SR č. 24/2006 Z. z. o posudzovaní vplyvov na životné prostredie** a o zmene a doplnení niektorých zákonov.

Operatívne hodnotenie sa zakladá predovšetkým na každoročnom hodnotení - vyhodnotenie PRO bude prebiehať v zmysle platnej legislatívy o podpore regionálneho rozvoja každoročne hodnotiacou správou a monitorovacou správou, ktoré prejdú schvaľovacím procesom v OZ. Výstupom hodnotenia je hodnotiacia správa za príslušný rok schválená v OZ, ktorá hodnotí pokrok k dosiahnutiu stanovených cieľov jednotlivých prioritných oblastí. Vstupnými údajmi pre prípravu operatívneho hodnotenia sú výsledky monitorovania - monitorovacie správy jednotlivých projektov realizovaných v rámci programu. Hodnotiace a monitorovacie správy PRO sú podkladom pre rozhodnutia orgánov (OZ, starosta) pri riadení realizácie programu s účelom dosiahnuť žiaduci pokrok smerom k dosiahnutiu cieľov jednotlivých prioritných oblastí PRO (Príloha č. 5 - Vzor monitorovacej správy).

Tabuľka 37: Plán hodnotenia a monitorovania PRO

Typ hodnotenia	Vykonať prvýkrát	Dôvod vykonania/ periodicita
Strategické hodnotenie	najskôr v roku 2017	podľa rozhodnutia obce a vzniknutej spoločenskej potreby
Operatívne hodnotenie	v prípade potreby	kontrola súladu programu s reálnou situáciou
Tematické hodnotenie časti PRO	2017	téma hodnotenia identifikovaná ako riziková časť vo výročnej monitorovacej správe za predchádzajúci kalendárny rok
Ad hoc mimoriadne hodnotenie	v prípade potreby	pri značnom odklone od stanovených cieľov; pri návrhu na revíziu PRO
Ad hoc hodnotenie celého PRO alebo jeho časti	2017-2023	na základe rozhodnutia starostu, kontrolného orgánu, podnetu poslancov, správy auditu a pod.

Zdroj: MDVRR SR 2015 a vlastné spracovanie

4.4 Akčný plán

Súčasťou realizačnej časti PRO Vyšná Olšava je spracovaný akčný plán podľa jednotlivých prioritných oblastí a obsahuje aktivity/zoznam investícií všetkých opatrení. Akčný plán je zostavený podľa výsledkov dotazníkového prieskumu a na základe SWOT analýzy. Poradie ani dôležitosť nie sú určené, vzhľadom na špecifické podmienky, ktoré budú definované až v jednotlivých výzvach v rámci Programu rozvoja vidieka SR 2014-2020, resp. ostatných programoch a podľa reálnych možností obce. Akčný plán je realizovateľný v časovom období 2016 – 2023 a všetky plánované investície sú rovnocenné. Výška jednotlivých operácií nie je úplná a záväzná, nakoľko nie je k jednotlivým aktivitám vypracovaná projektová dokumentácia, ani nebolo začaté verejné obstarávanie.

Každý akčný plán musí byť:

- reálny podľa finančných a časových možností

- konkrétny - rieši príčinu špecifického cieľa
- flexibilný – podľa možnosti spoločného postupu všetkých zúčastnených strán
- transparentný – verejné prístupný a kontrolovateľný
- monitorovaný a hodnotiteľný v merateľných jednotkách.

Tabuľka 38: Akčný plán obce Vyšná Olšava

Priorita; opatrenie; aktivita/projekt	Termín (rok)	Zodpovedný	Financovanie v EUR
Priorita – Ekonomická (hospodárska) oblasť			
Opatrenie 1.1 Vytváranie podmienok pre rozvoj cestovného ruchu			
1.1.1 Vybudovanie turistického chodníka	2016-2023	Obec Vyšná Olšava	100 000
1.1.2 Územný plán obce - vypracovanie	2016-2023	Obec Vyšná Olšava	15 000
Opatrenie 1.2 Zvýšenie efektívnosti vzájomnej spolupráce			
1.2.1 Užšia spolupráca s o. z. a n. o.	2016-2023	Obec Vyšná Olšava	5 000
1.2.2 Cezhraničná spolupráca s Poľskou republikou	2016-2023	Obec Vyšná Olšava	40 000
Opatrenie 2.1 Optimálna sieť zrekonštruovaných verejných budov			
2.1.1 Rekonštrukcia budovy obecného úradu a kultúrneho domu	2016-2023	Obec Vyšná Olšava	300 000
2.1.2 Výstavba novej MŠ	2016-2023	Obec Vyšná Olšava	500 000
2.1.3 Rekonštrukcia ZŠ	2016-2023	Obec Vyšná Olšava	200 000
2.1.4 Rekonštrukcia hasičskej zbrojnice	2016-2023	Obec Vyšná Olšava	200 000

Opatrenie 2.2 Dostupné a bezpečné miestne komunikácie, chodníky a verejné priestranstvá			
2.2.1 Rekonštrukcia miestnych komunikácií a mostov	2016-2023	Obec Vyšná Olšava	300 000
2.2.2 Vybudovanie chodníkov	2016-2023	Obec Vyšná Olšava	300 000
2.2.3 Realizácia obecného parku	2016-2023	Obec Vyšná Olšava	100 000
Priorita : Sociálna oblasť			
Opatrenie 4.1 Vybudovanie kultúrnej a športovej infraštruktúry a rozvoj kultúrnych a voľno časových aktivít			
3.1.1 Organizácia kultúrnych a športových podujatí	2016-2023	Obec Vyšná Olšava	30 000
3.1.2 Oprava športového areálu	2016-2023	Obec Vyšná Olšava	100 000
3.1.3 Výstavba športovej haly	2016-2023	Obec Vyšná Olšava	300 000
Priorita: Environmentálna oblasť			
Opatrenie 5.1 Racionálne využívanie vôd a odpadových vôd			
4.1.1 Vybudovanie kanalizácie a ČOV	2016-2023	Obec/VVS,a. s.	500 000
Opatrenie 6.1 Ekonomický a ekologický systém odpadového hospodárstva			
4.2.1 Odstránenie divokých skládok	2016-2023	Obec Vyšná Olšava	40 000

5 Finančná časť

Táto časť obsahuje:

- finančný rámec pre realizáciu PRO Vyšná Olšava,
- model viac zdrojového financovania jednotlivých opatrení, aktivít (projektov).

Finančný rámec špecifikuje pre každú prioritu a na každý projekt. Ide o finančný prídelený plánovaný ako odhadovaných súkromných zdrojov, ktoré zodpovedajú podielu každého jednotlivého fondu.

Pre finančný plán je potrebné vychádzať zo súčasných podmienok a očakávaných predpokladov získavania zdrojov na realizáciu programu. Odhad realizácie programu bude vychádzať zo všeobecne očakávaných zdrojov:

- vlastné zdroje (rozpočet obce),
- štátne dotácie z účelových fondov (Environmentálny fond, ŠFRB),
- fondy EÚ,
- financovanie z národných projektov (Úrady práce, soc. vecí a rodiny),
- rozpočet Prešovského samosprávneho kraja,
- súkromné zdroje (fyzické a právnické podnikateľské subjekty alebo združenia).

Dôležitým zdrojom finančného zabezpečenia podpory regionálneho rozvoja sú prostriedky zo štrukturálnych fondov Európskej únie.

Pomoc zo štrukturálnych fondov je určená regiónom a oblastiam, ktoré vykazujú nízku úroveň hospodárskeho rozvoja. Podľa platných pravidiel Európskej únie sú podporované tie regióny, ktoré zodpovedajú ekonomicky a geograficky stanoveným cieľom štrukturálnej politiky.

Ďalšími možnosťami financovania projektov disponujú ministerstvá, Prešovský samosprávny kraj a rôzne súkromné alebo vládne nadačné fondy na území Slovenska, či iných štátov.

Bankové inštitúcie poskytujú okrem komerčných úverov a pôžičiek i podporné programy pre spolufinancovanie rozličných projektových zámerov. Obec môže použiť návratné zdroje financovania len na úhradu kapitálových výdavkov. Na vyrovnanie časového nesúladu medzi príjmami a výdavkami bežného rozpočtu v priebehu rozpočtového roka sa výnimočne môžu použiť tieto zdroje financovania za podmienky, že budú splatené do konca rozpočtového roka z príjmov bežného rozpočtu.

Obec môže na plnenie svojich úloh prijať návratné zdroje financovania, len ak:

- a) celková suma dlhu obce alebo vyššieho územného celku neprekročí 60 % skutočných bežných príjmov predchádzajúceho rozpočtového roka a

b) suma ročných splátok návratných zdrojov financovania vrátane úhrady výnosov neprekročí 25% skutočných bežných príjmov predchádzajúceho rozpočtového roka.

Celkovou sumou dlhu obce sa na účely tohto zákona rozumie súhrn záväzkov vyplývajúcich zo splácania istín návratných zdrojov financovania, záväzkov z investičných dodávateľských úverov a ručiteľských záväzkov obce alebo vyššieho územného celku.

Do celkovej sumy dlhu obce sa nezapočítavajú záväzky z pôžičky poskytnutej z Audiovizuálneho fondu a z úveru poskytnutého zo Štátneho fondu rozvoja bývania na výstavbu obecných nájomných bytov vo výške splátok úveru, ktorých úhrada je zahrnutá v cene ročného nájomného za obecné nájomné byty. Ďalej sa do celkovej sumy dlhu obce nezapočítavajú záväzky z návratných zdrojov financovania prijatých na zabezpečenie predfinancovania realizácie spoločných programov Slovenskej republiky a Európskej únie, operačných programov spadajúcich do cieľa Európska územná spolupráca a programov financovaných na základe medzinárodných zmlúv o poskytnutí grantu uzatvorených medzi Slovenskou republikou a inými štátmi najviac v sume nenávratného finančného príspevku poskytnutého na základe zmluvy uzatvorenej medzi obcou alebo vyšším územným celkom a orgánom podľa osobitného predpisu.

Zdroj: Zákon č. 583 / 2004 Z. z. Zákon o rozpočtových pravidlách územnej samosprávy a o zmene a doplnení niektorých zákonov (v znení č. 611/2005 Z. z., 324/2007 Z. z., 54/2009 Z. z., 426/2013 Z. z., 361/2014 Z. z.)

Obec Vyšná Olšava má reálne skúsenosti s prípravou a realizáciou investičných aj neinvestičných projektov na podporu regionálneho rozvoja.

Tabuľka 39: Prehľad poskytnutej pomoci pre obec Vyšná Olšava

Poskytovateľ	Názov pomoci	Rok	Suma v tis. EUR
MDVRR SR	Nájomné byty	2012	308,640
MŽP SR	Úprava vodného toku	2011	457,708

Zdroj: OcÚ Vyšná Olšava

Tabuľka 40: Finančný rámec PRO Vyšná Olšava

Názov opatrenia*	Kód a názov projektu/aktivity	Klasifikácia stavieb - trieda	Hlavný ukazovateľ- výsledku, dopadu	Termín začatia a ukončenia realizácie projektu / aktivity	RN Spolu	Verejné zdroje celkom	Verejné zdroje		Súkr omné zdroj e	Úver ové zdroj e	EIB prisp evok (infor matív ne)	Iné zdroje
				mesiac/rok - mesiac/rok	a=b+e+f+g+h	b=c+d	Národné celkom c	EÚ (EŠIF) celkom d	e	f	g	h
I. Hospodárska (ekonomická) politika					2 060 000 €	2 060 000 €	526 000 €	1 534 000 €	0 €	0 €	0 €	0 €
Opatrenie 1.1 Vytváranie podmienok pre rozvoj cestovného ruchu	1.1.1 Vybudovanie turistického chodníka	2112 - Miestne komunikácie	nové možnosti na turistiku	2016-2023	100 000 €	100 000 €	25 000 €	75 000 €	0 €	0 €	0 €	0 €
	1.1.2 Územný plán obce - vypracovanie		dokumentácia pre územný rozvoj obce	2016-2023	15 000 €	15 000 €	15 000 €	0 €	0 €	0 €	0 €	0 €
Opatrenie 1.2 Zvýšenie efektívnosti vzájomnej spolupráce	1.2.1 Užšia spolupráca s o.z. a n.o.		prezentácia obce a podpora cestovného ruchu	2016-2023	5 000 €	5 000 €	5 000 €	0 €	0 €	0 €	0 €	0 €
	1.2.2 Cezhraničná spolupráca s Poľskou republikou		prezentácia obce v zahraničí a realizácia spoločných projektov	2016-2023	40 000 €	40 000 €	6 000 €	34 000 €	0 €	0 €	0 €	0 €
Opatrenie 2.1 Optimálna sieť zrekonštruovaných verejných budov	2.1.1 Rekonštrukcia budovy obecného úradu a kultúrneho domu	1261 - Budovy na kultúrne a verejnú zábavu	úspora energie a finančných prostriedkov, estetická funkcia	2016-2023	300 000 €	300 000 €	75 000 €	225 000 €	0 €	0 €	0 €	0 €
	2.1.2 Výstavba novej MŠ	1263 - Školy, univerzity a budovy na vzdelávanie	zvýšenie kapacity MŠ	2016-2023	500 000 €	500 000 €	125 000 €	375 000 €	0 €	0 €	0 €	0 €
	2.1.3 Rekonštrukcia ZŠ	1263 - Školy, univerzity a budovy na vzdelávanie	zvýšenie kapacity ZŠ	2016-2023	200 000 €	200 000 €	50 000 €	150 000 €	0 €	0 €	0 €	0 €
	2.1.4 Rekonštrukcia hasičskej zbrojnice		zateplenie budovy, fasáda	2016-2023	200 000 €	200 000 €	50 000 €	150 000 €	0 €	0 €	0 €	0 €

Program hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja obce Vyšná Olšava na roky 2016 - 2023

Opatrenie 2.2 Dostupné a bezpečné miestne komunikácie, chodníky a verejné priestranstvá	2.2.1 Rekonštrukcia miestnych komunikácií a mostov	2112 - Miestne komunikácie	rekonštrukcia poškodených a rozbitých úsekov ciest	2016-2023	300 000 €	300 000 €	75 000 €	225 000 €	0 €	0 €	0 €	0 €
	2.2.2 Vybudovanie chodníkov	2112 - Miestne komunikácie	km nových chodníkov v obci	2016-2023	300 000 €	300 000 €	75 000 €	225 000 €	0 €	0 €	0 €	0 €
	2.2.3 Realizácia obecného parku	2412 - Ostatné športové a rekreačné stavby	nový priestor na oddych občanov	2016-2023	100 000 €	100 000 €	25 000 €	75 000 €	0 €	0 €	0 €	0 €
II. Sociálna politika					430 000 €	430 000 €	130 000 €	300 000 €	0 €	0 €	0 €	0 €
Opatrenie 3.1 Vybudovanie kultúrnej a športovej infraštruktúry a rozvoj kultúrnych a voľno časových aktivít	3.1.1 Organizácia kultúrnych a športových podujatí		stretávanie sa občanov navzájom, zlepšenie medziľudských vzťahov	2016-2023	30 000 €	30 000 €	30 000 €	0 €	0 €	0 €	0 €	0 €
	3.1.2 Oprava športového areálu	2411 - Športové ihriská	zrekonštruovaný športový areál	2016-2023	100 000 €	100 000 €	25 000 €	75 000 €	0 €	0 €	0 €	0 €
	3.1.3 Výstavba športovej haly	1265- športové haly	nová športová hala	2016-2023	300 000 €	300 000 €	75 000 €	225 000 €	0 €	0 €	0 €	0 €
III. Environmentálna politika					540 000 €	40 000 €	10 000 €	30 000 €	0 €	0 €	0 €	500 000 €
Opatrenie 4.1 Racionálne využívanie vôd a odpadových vôd	4.1.1 Vybudovanie kanalizácie a ČOV	2223 - Miestne kanalizácie	kanalizácia a ČOV v obci – napojenie domácností	2016-2023	500 000 €	0 €	0 €	0 €	0 €	0 €	0 €	500 000 €
Opatrenie 4.2 Ekonomický a ekologický systém odpadového hospodárstva	4.2.1 Odstránenie divokých skládok		sanácia nelegálnych skládok	2016-2023	40 000 €	40 000 €	10 000 €	30 000 €	0 €	0 €	0 €	0 €
Celkom					3 030 000 €	2 530 000 €	666 000 €	1 864 000 €	0 €	0 €	0 €	500 000 €

Tabuľka 41: Model viaczdrojového financovania

Prioritná oblasť	Celkové náklady	Verejné zdroje					Súkromné a iné zdroje
		EÚ	Štát	VÚC	Obec	Spolu	
ekonomická oblasť	2 060 000	1 534 000	504 500	0	21 500	2 060 000	0
Opatrenie 1.1 Vytváranie podmienok pre rozvoj cestovného ruchu	115 000	75 000	25 000	0	15 000	115 000	0
Opatrenie 1.2 Zvýšenie efektívnosti vzájomnej spolupráce	45 000	34 000	4 500	0	6 500	45 000	0
Opatrenie 2.1 Optimálna sieť zrekonštruovaných verejných budov	1 200 000	900 000	300 000	0	0	1 200 000	0
Opatrenie 2.2 Dostupné a bezpečné miestne komunikácie, chodníky a verejné priestranstvá	700 000	525 000	175 000	0	0	700 000	0
sociálna oblasť	430 000	300 000	100 000	10 000	20 000	430 000	0
Opatrenie 3.1 Vybudovanie kultúrnej a športovej infraštruktúry a rozvoj kultúrnych a voľno časových aktivít	430 000	300 000	100 000	10 000	20 000	430 000	0
environmentálna oblasť	540 000	30 000	10 000	0	0	40 000	500 000
Opatrenie 4.1 Racionálne využívanie vôd a odpadových vôd	500 000	0	0	0	0	0	500 000
Opatrenie 4.2 Ekonomický a ekologický systém odpadového hospodárstva	40 000	30 000	10 000	0	0	40 000	0
Spolu	3 030 000	1 864 000	614 500	10 000	41 500	2 530 000	500 000

Pre programové obdobie 2014 – 2020 je obec Vyšná Olšava zaradená medzi obce do 1000 obyvateľov, čerpanie finančných prostriedkov bude prioritne prostredníctvom PROGRAMU ROZVOJA VIDIEKA SR 2014 – 2020, opatrenie 7 (Zdroj: PRV SR 2014 - 2020):

OPATRENIE: M07 – Základné služby a obnova dedín vo vidieckych oblastiach (článok 20)

Právny základ

- článok 20 nariadenia (EÚ) č. 1305/2013 o podpore rozvoja vidieka z EPFRV;
- príloha I bod 8.6 vykonávacieho nariadenia Komisie (EÚ) č. 808/2014.

Názov operácie: Investície do vytvárania, zlepšovania alebo rozširovania všetkých druhov infraštruktúr malých rozmerov

Podopatrenie: 7.2. – Podpora na investície do vytvárania, zlepšovania alebo rozširovania všetkých druhov infraštruktúr malých rozmerov vrátane investícií do energie z obnoviteľných zdrojov a úspor energie.

Opis typu operácie

- výstavba, rekonštrukcia, modernizácia, dostavba kanalizácie, vodovodu, alebo čistiarne odpadových vôd;
- výstavba a rekonštrukcia miestnych komunikácií, lávok, mostov, chodníkov a záchytných parkovísk, autobusových zastávok, výstavba, rekonštrukcia a údržba odvodňovacích kanálov, prehlbovanie existujúcich obecných studní. V prípade investícií do miestnych komunikácií, tie budú umožnené len v malom rozsahu a za predpokladu, že prispievajú k oživeniu znevýhodnenej vidieckej oblasti, kde môže zlepšiť prepojenie medzi vidieckymi oblasťami a širšou dopravnou sieťou, príp. budú prispievať k miestnemu ekonomickému rozvoju (napr. k rozvoju vidieckeho cestovného ruchu a pod.);
- zlepšenie vzhľadu obcí – úprava a tvorba verejných priestranstiev, námestí, parkov a pod.

Názov operácie: Vytváranie, zlepšovanie alebo rozširovanie miestnych služieb vrátane voľného času a kultúry a súvisiacej infraštruktúry

Podopatrenie: 7.4. – Podpora na investície do vytvárania, zlepšovania alebo rozširovania miestnych základných služieb pre vidiecke obyvateľstvo vrátane voľného času a kultúry a súvisiacej infraštruktúry

Opis typu operácie

- investície súvisiace s vytváraním podmienok pre trávenie voľného času vrátane príslušnej infraštruktúry – napr. výstavba/rekonštrukcia/modernizácia športovísk a detských ihrísk, amfiteátrov, investície do rekonštrukcie nevyužívaných objektov v obci pre komunitnú/spolkovú činnosť vrátane rekonštrukcie existujúcich kultúrnych domov;
- zriadenie nových, prístavba, prestavba, rekonštrukcia a modernizácia existujúcich domov smútku vrátane ich okolia;

- investície súvisiace so zvyšovaním kvality života obyvateľov – investície spojené s odstraňovaním malých tzv. divokých skládok odpadov resp. opusteného odpadu;
- investície súvisiace so zvýšením bezpečnosti a prevencie proti vandalizmu na verejných priestoroch (montáž kamerových systémov a iných bezpečnostných prvkov);
- investície súvisiace s vytváraním podmienok pre rozvoj podnikania – rekonštrukcie nevyužívaných objektov v obci pre podnikateľskú činnosť, výstavba/rekonštrukcia tržníc pre podporu predaja miestnych produktov a pod.
- investície do využívania OZE vrátane investícií spojenými s úsporou energie – len ako súčasť investícií do miestnych služieb.

*Názov operácie: **Rozvoj vidieckeho cestovného ruchu***

Podopatrenie: 7.5. – Podpora na investície do rekreačnej infraštruktúry, turistických informácií a do turistickej infraštruktúry malých rozmerov na verejné využitie

Opis typu operácie

- investície, ktoré súvisia s vytvorením, udržiavaním, obnovou a skvalitňovaním turisticky zaujímavých objektov, bodov a miest vrátane príslušnej infraštruktúry – miestne kultúrne, historické, prírodné a iné objekty a zaujímavosti, zriadenie múzejných a galerijných zariadení a pod.;
- investície do rekreačnej infraštruktúry, turistických informácií a informačných tabúl v turistických lokalitách na verejné využitie, budovanie drobných obslužných zariadení pre turistov, informačné body, smerové tabule, KIOSKy a pod.;
- budovanie, rekonštrukcia náučných chodníkov, cykloturistických chodníkov, ich napojenie na náučné chodníky, budovanie doplnkovej infraštruktúry (odpočinkové miesta, prístrešky, stojany na bicykle a pod.), výstavba vyhliadkových veží, budovanie, údržba a obnova cykloturistického značenia na existujúcich cykloturistických trasách a pod.

Obec Vyšná Olšava je členom **ZMOS-u, Mikroregiónu Ondava**, a je členom Občianskeho združenia **MAS DOMAŠA, o. z.** V prípade schválenia štatútu MAS bude sa môcť obec uchádzať aj o získanie financií zapojením sa do výziev vyhlásených príslušnou MAS.

Tabuľka 42: Prehľad schválených programov SR na roky 2014 – 2020

P. č.	Operačné programy	Riadiaci orgán
1.	Výskum a inovácie	MŠVVŠ SR
2.	Integrovaná infraštruktúra	MDVRR SR
3.	Ľudské zdroje	MPSVR SR
4.	Kvalita životného prostredia	MŽP SR
5.	Integrovaný regionálny operačný program	MPRV SR
6.	Efektívna verejná správa	MV SR
7.	Technická pomoc	ÚV SR
8.	Program rozvoja vidieka	MPRV SR
9.	Rybné hospodárstvo	MPRV SR
10.	Programy EÚS	-

Zdroj: vlastné spracovanie

Záver

Obsahuje informáciu o schválení a zverejnení PRO Vyšná Olšava.

Program hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja obce Vyšná Olšava na roky 2016 - 2023 schválilo Obecné zastupiteľstvo vo Vyšnej Olšave na svojom riadnom zasadnutí dňa 15.04.2016 uznesením číslo 2/2016.

Schválený PRO Vyšná Olšava na roky 2016 - 2023 je zverejnený na internetovej stránke obce Vyšná Olšava: www.vysnaolsava.sk

Tabuľka 43: Schválenie PRO Vyšná Olšava

Schválenie PRO Vyšná Olšava na roky 2016 - 2023	
Dokument	<ul style="list-style-type: none">- Názov: Program hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja obce Vyšná Olšava na roky 2016 - 2023- Dokument spracovaný v súlade s platnou legislatívou - podľa zákona NR SR č. 309/2014 Z. z. o podpore regionálneho rozvoja, ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 539/2008 Z. z., a na základe platnej Metodiky na spracovanie programu hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja obce, verzia 2.0.
Spracovanie	<ul style="list-style-type: none">- Forma spracovania: úplné spracovanie „na kľúč“. <i>Spracovateľom je spoločnosť MEDIINVEST, s.r.o., sídlo: Lipová 15, 082 21 Veľký Šariš, IČO: 44555890.</i>- Obdobie spracovania: január 2016 – marec 2016.- Za riadenie procesu zodpovedal starosta obce Vyšná Olšava a dodávateľ.- Verejnosť bola oboznamovaná s výstupmi prostredníctvom úradnej tabule v obci Vyšná Olšava a web stránky obce Vyšná Olšava (www.vysnaolsava.sk); názory občanov boli zozbierané dotazníkovou metódou.- Náklady na spracovanie: 995,00 €.
Prerokovanie	<ul style="list-style-type: none">- Verejné pripomienkovanie- Posudzovanie SEA
Schválenie	<ul style="list-style-type: none">- Návrh na uznesenie zastupiteľstva: „Obecné zastupiteľstvo vo Vyšnej Olšave schvaľuje Program hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja obce Vyšná Olšava na roky 2016 – 2023“

Prílohy

- Príloha č. 1: Zámer spracovania PRO Vyšná Olšava
- Príloha č. 2: Harmonogram PRO Vyšná Olšava
- Príloha č. 3: Osnova PRO Vyšná Olšava
- Príloha č. 4: Dohoda o partnerstve
- Príloha č. 5: Vzor monitorovacej správy
- Príloha č.6: Zoznam skratiek použitých v PRO
- Príloha č.7: Zoznam tabuliek
- Príloha č.8: Zoznam grafov
- Príloha č.9: Zoznam obrázkov

Príloha č. 1: Zámer spracovania PRO Vyšná Olšava

Názov dokumentu	- Program hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja obce Vyšná Olšava na roky 2016 - 2023
Forma spracovania	- s pomocou externých odborníkov - <i>úplné spracovanie „na kľúč“</i> . Spracovateľom je spoločnosť <i>MEDIINVEST, s.r.o.</i> , sídlo: Lipová 15, 082 21 Veľký Šariš, IČO: 44555890.
Riadenie procesu spracovania	<ul style="list-style-type: none"> - dokument bude spracovaný v súlade s platnou legislatívou - podľa zákona NR SR č. 309/2014 Z. z. o podpore regionálneho rozvoja, ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 539/2008 Z. z., a na základe platnej Metodiky na spracovanie programu hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja obce, verzia 2.0. - za riadenie procesu spracovania bude zodpovedať starosta obce a dodávateľ - podklady o obci Vyšná Olšava poskytne starosta obce Vyšná Olšava - proces spracovania PRO 2016-2023 bude prebiehať v úzkej komunikácii s verejnosťou. S výstupmi bude verejnosť oboznamovaná prostredníctvom webovej stránky obce Vyšná Olšava (www.vysnaolsava.sk) a ich názory budú zozbierané dotazníkovou metódou.
Obdobie spracovania	- január 2016 – marec 2016, harmonogram spracovania (Príloha č. 2).
Financovanie spracovania	<ul style="list-style-type: none"> - financovanie bude zabezpečené z rozpočtu obce Vyšná Olšava v sume 995,00 €, t. j. na: - náklady na vlastné spracovanie – experti (vyjadrené v osobohodinách): 120 hodín - náklady na získanie informačných podkladov – štatistiky, analýzy, dotazníky. - náklady na publicitu – tlač materiálov, úprava elektronických médií.

Príloha č. 2 : Harmonogram spracovania PRO Vyšná Olšava

Harmonogram spracovania PRO Vyšná Olšava												
Rok 2016												
Termín	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII
Úvod												
Analytická časť												
Strategická časť												
Programová časť												
Realizačná časť												
Finančná časť												
Pripomienkovanie												
Schvaľovanie												

Príloha č. 3: Osnova PRO Vyšná Olšava

Úvod

Táto časť zahŕňa:

- obsah dokumentu (podľa jednotlivých kapitol),
- stručný popis kontextu vzniku a chronológie prípravy PRO,
- stručné zhrnutie východiskových koncepčných dokumentov týkajúcich sa vymedzeného územia.

Časť 1: Analytická časť

Táto časť obsahuje:

- kompletnú analýzu vnútorného prostredia na základe overeného súboru kvantitatívnych a kvalitatívnych dát (ďalej len „dátová základňa“) podľa jednotlivých oblastí vrátane finančnej a hospodárskej situácie,
- ex-post hodnotenie (realizácia existujúceho PRO vrátane vyhodnotenia rozpracovaných investičných a neinvestičných projektov k 31. 12. príslušného roku),
- analýzu silných a slabých stránok územia,
- identifikáciu hlavných vonkajších faktorov rozvoja územia (výber hlavných faktorov),
- analýzu vplyvu vonkajšieho prostredia na vývoj situácie v území (zoznam),
- ex-post hodnotenie (realizácia existujúceho PRO vrátane vyhodnotenia rozpracovaných investičných a neinvestičných projektov realizovaných na národnej, príp. regionálnej úrovni k 31. 12. príslušného roku),
- analýzu príležitostí a ohrození pre rast a rozvoj územia (posúdenie hlavných faktorov z hľadiska príležitostí a ohrození),
- analýzu väzieb územia,
- SWOT analýzu (súhrnná tabuľka, syntéza výsledkov),
- analýzu možných rizík a hrozieb, identifikáciu kritických oblastí rozvoja,
- identifikáciu východísk a možných riešení,
- odhad budúceho možného vývoja.

Časť 2: Strategická časť

Táto časť obsahuje:

- víziu územia,
- formuláciu a návrh stratégie,

- výber a popis strategických cieľov v jednotlivých politikách - oblastiach rozvoja (hospodárska, sociálna, environmentálna).

Časť 3: Programová časť

Táto časť obsahuje:

- konkrétne opatrenia a projekty vrátane ich priradenia k jednotlivým cieľom a prioritám,
- súbor ukazovateľov výsledkov a dosahov vrátane východiskových a cieľových hodnôt.

Časť 4: Realizačná časť

Táto časť obsahuje:

- popis úloh jednotlivých partnerov pri realizácii PRO,
- popis postupov inštitucionálneho a organizačného zabezpečenia realizácie PRO, spôsob komunikácie, kooperácie a koordinácie,
- stručný popis komunikačnej stratégie PRO k jednotlivým cieľovým skupinám,
- systém monitorovania a hodnotenia,
- akčný plán na daný rozpočtový rok s výhľadom na 2 roky (x+2) - vecný a časový harmonogram realizácie jednotlivých opatrení a projektov.

Časť 5: Finančná časť

Táto časť obsahuje:

- indikatívny finančný plán na celú realizáciu PRO,
- model viac zdrojového financovania jednotlivých opatrení, aktivít (projektov) za účasti sociálno-ekonomických partnerov v území v prepojení na programový rozpočet obce
- hodnotiacu tabuľku pre výber projektov.

Záver

Obsahuje informáciu o schválení PRO obecným zastupiteľstvom a zverejnení PRO na web stránke obce.

Príloha č. 4: Dohoda o partnerstve

Názov	Dohoda o partnerstve pri príprave a realizácii Programu hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja obce Vyšná Olšava na roky 2016 - 2023
Obdobie platnosti	január 2016 – december 2023
Predmet dohody	Cieľ spolupráce partnerov – vytvoriť vhodné podmienky pre zvýšenie kvality života všetkých obyvateľov obce, v súlade s ochranou životného prostredia a so zabezpečením trvalo udržateľného rozvoja.
Účastníci dohody	Obec Vyšná Olšava a <ul style="list-style-type: none"> - Súbor Olšavan - Dobrovoľný hasičský zbor Vyšná Olšava - SY a JA, s.r.o.
Podporované aktivity	<ul style="list-style-type: none"> - Spolupráca pri tvorbe PRO, - Pomoc a spolupráca pri organizácii spoločenských aktivít v obci.
Financovanie	<ul style="list-style-type: none"> - Sponzorské dary, - Dobrovoľnícka pomoc pri činnostiach na podporu rozvoja obce.

Príloha č. 5: Vzor monitorovacej správy

Monitorovacia správa					
Úroveň prvku stratégie	Opis stratégie prvkov	Plánovaný termín realizácie	Rozpočet mesta <i>od do</i>	Externé zdroje <i>od do</i>	Realizácia aktivít <i>od do</i> a plán na obdobie <i>od do</i>
Cieľ 1					
Opatrenie 1.1					
A. 1.1.1					
A. 1.1.2					

Príloha č.6: Zoznam skratiek použitých v PRO

a. s. – Akciová spoločnosť

ČOV - Čistiareň odpadových vôd

DSS – Domov sociálnych služieb

EAO – Ekonomicky aktívne obyvateľstvo

EÚ – Európska únia

FO – Fyzická osoba

ha – Hektár

HD – hovädzí dobytok

HDP – Hrubý domáci produkt

CHÚ – Chránené územie

CHVÚ – Chránené vtáčie územie

IBV - Individuálna bytová výstavba

IKT – Informačné a komunikačné technológie

km – Kilometer

k. ú. – Katastrálne územie

m² – meter štvorcový

MDVRR SR – Ministerstvo dopravy, výstavby a regionálneho rozvoja Slovenskej republiky

MPRV SR – Ministerstvo pôdohospodárstva a rozvoja vidieka Slovenskej republiky

MŽP SR – Ministerstvo životného prostredia Slovenskej republiky

MR – Miestny rozhlas

MŠ - Materská škola

NKP – Národná kultúrna pamiatka

NP - Nepoľnohospodárska pôda

NR SR – Národná rada Slovenskej republiky

OcÚ – Obecný úrad

OZ – Obecné zastupiteľstvo

PD - Poľnohospodárske družstvo

PHSR – Program hospodárskeho a sociálneho rozvoja

PO – Právnická osoba

PP – Poľnohospodárska pôda

PRO - Program hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja obce

PSK – Prešovský samosprávny kraj

PRV SR – Program rozvoja vidieka Slovenskej republiky

ROEP – Register obnovenej evidencie pozemkov

SAD – Slovenská autobusová doprava

SPP, a. s. - Slovenský plynárenský podnik

s. r. o. – Spoločnosť s ručeným obmedzením

SVP – Slovenský vodohospodársky podnik

ŠFRB – Štátny fond rozvoja bývania

ŠK - Športový klub

š. p. – Štátny podnik

ŠÚ SR – Štatistický úrad Slovenskej republiky

TKO - Tuhý komunálny odpad

TVS – Televízny signál

UEV – Územie európskeho významu

VSE, a. s. – Východoslovenské elektrárne

VÚC - Vyšší územný celok

VVS, a. s. – Východoslovenská vodárenská spoločnosť

VZN – Všeobecne záväzné nariadenie

ZŠ - Základná škola

Z. z. – Zbierka zákonov

ŽP – Životné prostredie

Príloha č.7: Zoznam tabuliek

Tabuľka 1: Základná charakteristika obce Vyšná Olšava	9
Tabuľka 2: Spádovosť obce Vyšná Olšava	9
Tabuľka 3: Infraštruktúra a občianska vybavenosť v obci Vyšná Olšava	10
Tabuľka 4: Vývoj počtu obyvateľov Vyšná Olšava podľa pohlavia v r. 2010 – 2014	11
Tabuľka 5: Prehľad vekových skupín v obci Vyšná Olšava v r. 2014.....	12
Tabuľka 6: Ekonomická aktivita obyvateľov obce Vyšná Olšava.....	14
Tabuľka 7: Ekonomická aktivita obyvateľov v PSK v r. 2010 – 2014.....	15
Tabuľka 8: Prehľad o stave a pohybe obyvateľstva obce Vyšná Olšava v r. 2010 – 2014.....	15
Tabuľka 9: Národnostná štruktúra obyvateľstva a vierovyznanie	17
Tabuľka 10: Vierovyznanie v obci Vyšná Olšava	18
Tabuľka 11: Prehľad dosiahnutého vzdelania obyvateľov obce Vyšná Olšava.....	19
Tabuľka 12: UoZ v obci Vyšná Olšava v r. 2010 – 2014	21
Tabuľka 13: UoZ v okrese Stropkov podľa vekových skupín v r. 2010 – 2014.....	21
Tabuľka 14: Prehľad UoZ v PSK v r. 2010 – 2014	22
Tabuľka 15: Prehľad UoZ v SR v r. 2010 – 2014.....	23
Tabuľka 16: Typy obydľia v obci Vyšná Olšava	24
Tabuľka 17: Byty podľa obdobia výstavby v obci Vyšná Olšava	24
Tabuľka 18: Byty podľa vlastníctva a systému dodávky vody v obci Vyšná Olšava.....	24
Tabuľka 19: Významné osobnosti obce Vyšná Olšava.....	29
Tabuľka 20: Zdravotníctvo v obci Vyšná Olšava	30
Tabuľka 21: Prehľad počtu a detí v MŠ a ZŠ v obci Vyšná Olšava	30
Tabuľka 22: : Prehľad FO - podnikateľov a PO v obci Vyšná Olšava v r. 2014.....	31
Tabuľka 24: Prehľad vybraných podnikateľských subjektov v obci Vyšná Olšava	33
Tabuľka 25: Aktíva a pasíva obce Vyšná Olšava za rok 2013 a 2014 v EUR.....	34
Tabuľka 26: Náklady obce Vyšná Olšava v r. 2013 a 2014.....	34
Tabuľka 27: Výnosy obce Vyšná Olšava v r. 2013 a 2014.....	35
Tabuľka 28: Rozdelenie pôdneho fondu obce Vyšná Olšava v roku 2014.....	39
Tabuľka 29: Štruktúra pôdnych typov v okrese Stropkov	40
Tabuľka 30: SWOT analýza ekonomickej oblasti	44
Tabuľka 31: SWOT analýza sociálnej oblasti.....	45
Tabuľka 32: SWOT analýza environmentálnej oblasti	46
Tabuľka 33: Prehľad špecifických cieľov a opatrení v ekonomickej oblasti.....	47

Tabuľka 34: Prehľad špecifických cieľov a opatrení v sociálnej oblasti	48
Tabuľka 35: Prehľad špecifických cieľov a opatrení v environmentálnej oblasti	49
Tabuľka 36: Prehľad opatrení a projektov podľa prioritných oblastí	50
Tabuľka 37: Súbor ukazovateľov a výsledkov jednotlivých projektov	51
Tabuľka 38: Plán hodnotenia a monitorovania PRO	55
Tabuľka 39: Akčný plán obce Vyšná Olšava.....	56
Tabuľka 40: Prehľad poskytnutej pomoci pre obec Vyšná Olšava.....	59
Tabuľka 41: Finančný rámec PRO Vyšná Olšava	60
Tabuľka 42: Model viaczdrojového financovania	62
Tabuľka 43: Prehľad schválených programov SR na roky 2014 – 2020	65
Tabuľka 44: Schválenie PRO Vyšná Olšava	66

Príloha č.8: Zoznam grafov

Graf 1: Stav obyvateľstva v obci Vyšná Olšava podľa pohlavia v r. 2014.....	11
Graf 2: Stav trvale bývajúceho obyvateľstva v obci Vyšná Olšava v r. 2010 – 2014	12
Graf 3: Prehľad zastúpenia vekových skupín v obci Vyšná Olšava v r. 2014	13
Graf 4: Obyvatelia obce Vyšná Olšava podľa vekových skupín a pohlavia v r. 2014	13
Graf 5: EAO podľa pohlavia	14
Graf 6: Zastúpenie EAO obce Vyšná Olšava.....	14
Graf 7: Prirodzený prírastok obyvateľstva v obci Vyšná Olšava v r. 2010 - 2014.....	16
Graf 8: Migračné saldo v obci Vyšná Olšava v r. 2010 – 2014	16
Graf 9: Národnostné zloženie v obci Vyšná Olšava	17
Graf 10: Vierovyznanie v obci Vyšná Olšava.....	19
Graf 11: Prehľad dosiahnutého vzdelania obyvateľov obce Vyšná Olšava.....	20
Graf 12: UoZ podľa pohlavia v obci Vyšná Olšava v r. 2010 – 2014	21
Graf 13: UoZ v okrese Stropkov podľa vekových skupín	22
Graf 14: Porovnanie miery evidovanej nezamestnanosti na úrovni okresu, kraja a SR	23
Graf 15: Zastúpenie FO - podnikateľov v obci Vyšná Olšava v r. 2014.....	32
Graf 16: Zastúpenie PO v obci Vyšná Olšava v r. 2014	32
Graf 17: Zastúpenie podnikateľov v obci Vyšná Olšava v r. 2014.....	32
Graf 18: Rozdelenie pôdneho fondu obce Vyšná Olšava v r. 2014	39
Graf 19: Rozdelenie poľnohospodárskej pôdy v obci Vyšná Olšava v r. 2014	39
Graf 20: Rozdelenie nepoľnohospodárskej pôdy v obci Vyšná Olšava v r. 2014	40

Príloha č.9: Zoznam obrázkov

Obrázok 1 Obecný úrad Vyšná Olšava	8
Obrázok 2 Poloha obce Vyšná Olšava	8
Obrázok 3: Erb a vlajka obce Vyšná Olšava.....	10
Obrázok 4 Nájomné byty v obci Vyšná Olšava	25
Obrázok 5: Chrám Počatia sv. Jána Krstiteľa	28
Obrázok 6 Dom smútku v obci Vyšná Olšava	28
Obrázok 7 Detské ihrisko v obci Vyšná Olšava.....	29
Obrázok 8 Multifunkčné ihrisko v obci Vyšná Olšava	29
Obrázok 9 Materská škola v obci Vyšná Olšava.....	31
Obrázok 10 Základná škola v obci Vyšná Olšava.....	31